

Душан Симић

DUSAN SIMIC

Пијаџа улица, комбинована техника, на картону
The drunk street, combined technique, on cardboard

Душан Симић

DUSAN SIMIC

2008

*Говор Градоначелника Бања Луке,
Драгољуба Давидовића, на отворењу
изложбе Душана Симића*

Даме и господо, поштовани Бањалучани,

добро вече и добродошли на свечано отворење изложбе слика покојног Душана Симића, бањалучког сликара који је трагично преминуо 1961. године.

Бања Лука је коначно дочекала прилику да види његов умјетнички опус, захваљујући чињеници да је Скупштина Града прихватила мој приједлог и донијела Одлуку да откупи 25 дјела којима су на изложби придружени експонати из власништва Музеја савремене умјетности, Банског двора, као и његових пријатеља и породице.

Рано преминули сликар, Душан Симић, није стигао да до краја уобличи своје стваралачке идеје, али је остао запамћен као покретач посебне духовне атмосфере међу младим бањалучким умјетницима свога доба, као и у основним школама, гдје је предавао ликовно васпитање.

И данас се неки његови ученици сјећају часова на којима су њихови машта и креативност добијали пуну слободу изражавања, потакнути Симићевим луцидним предавањима.

Иако невелик по обиму, Симићев сликарски опус у историји ликовне умјетности Бањалуке, али и БиХ, с правом је означен као почетак нових, савремених струјања.

У тој, шестој деценији прошлога вијека, Симићеви мали формати се по својим умјетничким квалитетима засигурно могу наћи и у европским релацијама.

Ово је прва манифестација којом ће се Душан Симић убиљежити у “нову” историју свога Града.

Откупом његових дјела и организовањем изложбе још један пут смо потврдили да желимо сачувати драгоцјености наше културне баштине.

На срећу и понос Бањалуке и Бањалучана имамо их много.

Проглашавам изложбу слика Душана Симића отвореном и позивам Бањалучане да је посјете и уживају у љепоти његових дјела.

27. марта 2008. године

*Speech of the Banjaluka mayor,
Dragoljub Davidovic, at the opening of
Dusan Simic's exhibition*

Ladies and Gentlemen, dear Banjaluka citizens,

Good evening and welcome to the formal opening of the exhibition of paintings of the late Dusan Simic, the painter from Banjaluka who died in a tragic way in 1961.

Banjaluka finally has the opportunity to see his art opus, owing to the City Assembly that accepted my proposal and made the Decision to buy 25 paintings exhibited here together with works owned by the Museum of Contemporary Arts, by the Banski Dvor, his friends and his family.

Dusan Simic died too early to be able to finalize his creative ideas. Nevertheless, we have a memory of him as a promoter of a specific spiritual atmosphere among the young Banjaluka artists of his times and at the primary school where he taught arts.

His pupils still remember the classes at which their imagination and creativity had full freedom to express them, urged by Simic's lucid lectures.

Although Simic's painting work was not vast, it was rightly assessed in the history of the painting art of Banjaluka and in BiH as the beginning of new, contemporary trends. In the sixth decade of the past century, the art quality of Simic's small forms could place them within European scene.

This is the first manifestation that will register Dusan Simic in the “new” history of his Town.

We bought his paintings and organized this exhibition and so we once again confirmed our wish to preserve values of our cultural inheritance.

And we do have a lot of cultural inheritance, for pride and joy of Banjaluka and its citizens.

I declare the exhibition of Dusan Simic's paintings open and I invite Banjaluka citizens to visit it and enjoy the beauty of his work.

27 March 2008

Душан Симић (1930-1961)
Dusan Simic (1930-1961)

Босанскохерцеговачку ликовну уметност након Другог светског рата означавају два различита временска аспекта. Први обухвата период од 1945. до 1953. године са јасно дефинисаним постулатима теорије социјалистичког реализма у области ликовних уметности. Било је то време у коме су морала да буду поштована два основна принципа марксистичке естетике: “партијност и идејност уметности”. Реалистичка слика стварности могла је да буде интерпретирана преко “херојске револуционарне романтике,” а при том је уметнику дозвољено да у свом раду користи само неке елементе импресионизма. Сликари који се враћају из: рата, логора и избеглиштва припадају, углавном, генерацији која је обележила другу половину четврте деценије XX века, и они, мање или више, усвајају партијску идеологију и њене захтеве.

У Бањалуку се из прогонства враћа академски сликар Божидар Николић који покушава да, у осиромашеном граду, пробуди интерес за слику, али без изложбеног простора и материјалне подршке, у томе само делимично успева. Његове слике се ни тематски ни стилски у том периоду не уклапају у прокламоване ставове о уметности. Водећа улога у бањалучкој ликовној уметности Николићу ће припасти тек 50-тих година прошлог века када његови радови испуњавају бројне просторе у градовима Босанске крајине. Импресионистичка поставка транспонована кроз властити интерпретативни домет остала је до краја основно обележје његових слика, а у Бањалуци и Босанској крајини имала је бројне поборнике. Промена није било ни онда када је 1951. године на Вишој педагошкој школи у Бањалуци отворен одсек: Ликовна педагогија, на коме је Николић предавао сликање и технику акварела. Бројни су узроци стагнације на почетку пете деценије, не само у Бањалуци него и у другим градовима Босне и Херцеговине, јер нема: размена изложби, адекватних простора за излагање, и шире друштвене подршке за решавање ових проблема. Босанскохерцеговачка средина је још увек веома конзервативна. Сва ликовна догађања у највећим културним центрима некада заједничке државе Југославије, Београду и Загребу, не допиру на ове просторе. Изложба Миће Поповића из 1950. године, или преломна изложба Петра Лубарде из 1951. године, отворена у УЛУС-овој галерији у Београду, нису имале одјека нити било каквог утицаја на стваралаштво босанскохерцеговачких уметника. Исти је случај и са Загребом у коме група: “ЕХАТ ‘51” помера границе према новим визуелним истраживањима, док се у босанскохерцеговачкој уметности воде полемике о тематици слике и њеним дозвољеним стилским дометима.

Први знаци промена и попуштања догматских стега осетиће се током 1953. године прво у Сарајеву, а убрзо и у Бањалуци. Појављују се млађе генерације које уносе дах свежине, али и тежњу да средину отворе према другим центрима. Почиње тако друго раздобље у босанскохерцеговачкој ликовној уметности, а које се рефлектује не само на стваралачке области, него и на нови приступ у критичким судовима и стварање повољнијих услова за излагања. Тако је у Бањалуци 1955. године зграда Банског двора адаптирана и у њој је отворен Дом културе. Почео је и овде тај други период у коме ће изложбени простори Дома културе обележити следећих педесет година, јер ће се у њима, као кроз призму, преламати сва најзначајнија дешавања: од изложбене делатности до едукације, окупљања младих уметника, организованог откупа, првих сликарских атељеа и стварања нових институција попут “Јесењег салона” и “Експозитуре сарајевске умјетничке галерије”. Није, ипак, све ишло тако брзо и једноставно. Провинцијална атмосфера и њени конзервативни ставови били су доминантни као и догматски рецидиви присутни у свести појединаца. Зато је, заправо, изузетно значајна појава четворице младих сликара који су једног дана давне 1955. године дошли код тадашњег управника Дома културе – Драге Радовановића – и кратко рекли: “Ми бисмо излагали!” Били су то: Алојз Ђурић, Бекир Мисирлић, Душан Симић и Енвер Штаљо, свршени студенти ликовног одсека на Вишој педагошкој школи, Симић и Мисирлић у Бањалуци, а Ђурић и Штаљо у Сарајеву. Повезала их је заједничка жеља да се властитим стваралаштвом и педагошким радом супротставе малограђанштини, а како сами пишу у кратком манифесту за прву изложбу: “Имамо још нешто заједничко, својствено не само нама, већ свим истинским сликарима, без обзира којем добу и правцу припадају, а то је да стварање схватамо као трансформацију реалног.” То је било њихово прво јавно иступање које је на другој, пролетњој изложби 1956. године, у тексту каталога означено као отворена поларизација са провинцијалним схватањем уметности. Њихова оштрица наишла је на двојак пријем. С једне стране имали су подршку, пре свега, од Дома културе и његовог управника Драге Радовановића као и од једног броја интелектуалаца, али је било доста и оних који су се побунили против њихових “новотарија”. Међутим, четири младе индивидуалне стваралачке личности повезане доследним и јасно формулисаним хтењем да искажу “нетолерантност према постојећим локалним мишљењима о улози ликовних атрибута” нису одустали. Окупљени око Душана Симића, њиховог духовног вође, успевали су да у његовој скромној кухињи преко часописа и репродукција прате токове савремене југословенске и европске уметности. До касно у ноћ светлео је прозор у Дулетовој кухињи, а он им је цитирао: Платона, Вентурија, Сефора и њихове теоријске поставке о уметности, док су се на зиду кухиње, емитоване преко скромног пројекционог апарата, смењивале слике: Сезана, Брака, Пикаса, Матиса... Тако су они, у тој духовној оазису, започели да истражују властити пут у сликарство. Група “Четворица” забележена је у босанскохерцеговачкој ликовној уметности као најкохерентнија и најдуготрајнија сликарска групација која је

Пред школом “Иван Горан Ковачић”, школска година 1956/1957 (наставници и ученици)
In the front of the school “Ivan Goran Kovic”, school year 1956/1957 (teachers and pupils)

тих година веома смело наметнула идеје о слободи стваралаштва и покренула нове приступе у разумевању језика слике. Од тада се, попут концентричних кругова, шири и умножава самостално профилисана физиономија модерне уметности. Врло брзо, већ почетком шесте деценије XX века, са Ликовне академије из Загреба у Бањалуку долази Томислав Дугоњић, а са Ликовне академије из Београда стиже Виктор Мајданцић. Дугоњић доноси оп-артистичке идеје загребачке школе, а Мајданцић београдски енформел. “Јесењи салон” који 1962. године, на предлог академског сликара из Бањалуке Кемала Ширбеговића, организује Дом културе, у прво време представља локалне уметнике, да би од трећег по реду, 1966. године, прерастао у најзначајнију југословенску бијеналну ликовну манифестацију. А његов спиритус зачет је, у ствари, у оној Дулетовој скромној кухињи исто као што су ту изговорене мисли често прерастале у осмишење текстове, па је тако ликовна критика добила, такође, веома запажену улогу. Почетком седме деценије XX века, Бањалука оснива “Умјетничку галерију”, окупљају се стручњаци, размењују се изложбе, град се све више отвара према свим најзначајнијим југословенским и европским догађањима у овој области. И тако све до данас до “Музеја савремене умјетности”, “Академије умјетности” и бројних младих уметника.

Душан Симић, на жалост, није поживео да све то види, али је оставио изузетно значајну стваралачку мисао која повезује оно јуче са овим данас.

Рођен 1930. године у Бањалуци у којој, уз велике напоре због болести, завршава Гимназију, желео је да студира сликарство или историју уметности. У Београду је положио пријемни испит на Академији примењених уметности, али материјалне прилике и тешки здравствени проблеми зауставили су га у остварењу те велике жеље. Приклонио се једино могућем избору и уписује 1951. године студије на тек отвореном одсеку Ликовне педагогије на Вишој педагошкој школи у Бањалуци. Са озбиљним предзнањем које је стекао припремајући се за Академију, Симић је наставио да кроз индивидуални рад испитује везу између унутрашњих емотивних стања и спољњег визуелног света. Због тога, колико му то здравље дозвољава, обилази периферне и мање видљиве градске четврти или пејзаже у околини града како би у њиховој специфичној пикторескности тражио одговоре у својим скицама и цртежима.

Двогодишње школовање довело је у Душанов скромни и једноставни живот тројицу сабраће по кисту и то прво Бекира Мисирлића са којим похађа наставу, а касније, по завршетку Академије, Алојза Ђурића и Енвера Штаљу. За Симића је то било време мукотрпног путовања до радног места у школама у Тополи, а потом у Ивањској, али и време у коме он остварује пуну духовну и стваралачку сродност са тројицом младих сликара. У том дружењу, било у Дулетовој соби, било на излетима, где га је Лојзо неретко знао и да понесе на својим леђима, међусобно су откривали, сазнавали и ширили властите хоризонте несебично дајући, примајући и размењујући позитивне уметничке енергије и идеје. Из тих уметничких интеракција настала је идеја о заједничком излагању и оном њиховом познатом тексту у каталогу прве изложбе 1955. године.

На жалост, данас, готово шест деценија након тог догађаја, немамо сачуван каталог ове изложбе, као што нигде није остао сачуван попис изложених дела, те не можемо поуздано да утврдимо шта је излагао Душан Симић. Према забележеном сећању сликара Бекира Мисирлића постоји податак да је Симић на тој изложби излагао дела настала током 1955. године.

Тешко је, међутим, хронолошки пратити поједине периоде у његовом сликарству, јер је део његове сликарске оставштине уништен или нетрагом нестао, а већи део сачуваних радова не носи годину настанка нити назив дела. Због тога ћемо сликарску визију Душана Симића пратити у оквиру три тематске и стилске целине: пејзажа, портрета и мртве природе и кроз њих утврдити како је уметник остварио властите кредо: *“Ја увијек почињем. Настојим да освајам постојано, али сигурно.”*

У *“освајање”* основних постулата слике Симић је, када је у питању мртва природа, кренуо од сезановски обликоване форме и њеног колористичког модулирања. У ствари, већ на овом мотиву, наглашава своје истраживање организације линије и боје помоћу којих се постиже чврстина и јасност. Променљивост субјективне визуелне сензације видљива је код њега не само у избору теме него и у избору сликарске технике. Наиме, када се служи акварелом доминантан је лак и прозрачан потез којим сугерише тренутно забележену импресију, а који у даљој разградњи виђеног претвара

у разигране бојене партије које на папиру творе нову, апстрактну композицију. Када слика пастелом или ређе уљем, мења се и композициона и колористичка организација слике па се од *“сензације”* прелази у експресију и структурално сређену композицију. У Симићевом сликарском раду цртеж је увек био веома битан *“јер се без доброг цртежа уопште не може бити и добар сликар, то је услов, подлога, темељ”*, како је и сам наглашавао. Био је свестан да цртеж, као један од првих стваралачких чинова, увек прати и присутан је у свакој ликовној визији и зато су његова оловка или туш на папиру бележили ток Симићеве ликовне мисли. Црно-бели потез слабијег или снажнијег интензитета помно прати: скице за слику, студије портрета, крокије и људске фигуре, али се успешно претаче и на завршни рад. При том чува спонтаност као свој основни квалитет. Цртеж је у свим фазама Симићевог сликарства задржао доминантно место као градивни композициони елемент.

Пејзаж, као главна Симићева тематска преокупација, пружа нам могућност да анализом његових стилских и колористичких промена сагледамо ток уметничког тражења властитог сликарског израза. Пошао је он, ако је могуће закључити на основу неколико сачуваних раних радова, од импресије и њеног тренутног бележења, највише у акварелу, да би потом кроз поступну трансформацију реалног прошао пут од експресије до контролисане геометризације и апстракције. Ово му је омогућило да се скоро паралелно креће у два смера. Један представљају слике експресивног набоја у којима се сучељавају партије широког гестуалног потеза кистом, наглашена црна линија цртежа, а којом истиче детаље појединих облика и равне геометризоване плохе. Пулсирање боје на овим сликама модификовано је кроз селективну уметничкову опсервацију и креће се од монохромног регистра до интензивно плаве, зелене, ружичасте и кармин црвене. Очигледно је Симић у овим радовима користио и на свој начин интерпретирао Матисову примену боје на слици.

Други, паралелни ток његове слике полази од урбаног пејзажа и његове опсервације која у раним радовима представља интимистичке забелешке детаља улице и кућа са пуно светлости или мале студије објеката у плоским играма црно-белих партија. Композициону урбану архитектуру уметник у даљој разради поставља по вертикалама и служећи се, углавном, оловкама у боји исцртава тамне и светле стилизоване геометријске детаље урбаних простора. Боје су пригушене и сведене на сужен регистар, а само је у детаљима нанет светли акценат. Шетње бањалучким улицама остављале су у његовом сликарском оку различите визуелне сензације и водиле га у размишљање о сликарству Кандинског и Маљевича, о апстракцији у којој се уједињује унутрашњи са спољашњим визуелним светом. Зато Симић у даљем поступку разградње строго контролисаног геометризма све више елиминише везу са реалним полазиштима и на површини слике ствара слободну игру линије и геометризованих форми. Коначно на тим малим студијама остварује јединство властитог емотивног стања и света из окружења. Од слике *“Пијана улица”* у којој је сажео емотивни набој и специфичан визуелни доживљај сликар је дошао до завршне партитуре у којој је

остварио нова сазвучја и потврдио свој исказ: “настојим да освајам постојано, али и сигурно.” У простору слике, ослобођен конвенционалности, Симић пушта свог белог коња да лети у црвено небо, да лети као симбол љубави и као симбол уметничког сна. Бели коњ и Симићев сан проистичу, заправо, из речи француског сликара Марка Шагала: “Покушавам да своје платно испуним звонким облицима пуним страсти, који треба да остваре још једну димензију која се не може постићи ни чистом геометријом кубистичких линија ни мрљама боје импресионизма.”

Аутопортрети Душана Симића били су несумњиво његов креативни пут у сопствену дубину. Њихову психолошку моћ могуће је пратити од првог, рађеног техником уља на платну, на коме је лик младог човека сликан по начелима класичне ликовне формуле и још увек је ведар. У даљем поступку самоиспитивања аутопортрет прераста у исповедни дијалог. Трансформише се, пре свега, у интензитету психолошке моћи и личне сликарске зрелости, а која се рефлектује на приступ у визуализацији властитог лика. Лична драма, коју уметник преноси преко ових аутопортрета, свој завршни и драматични егзистенцијални акценат добија на допојасном аутопортрету с палетом. Фигура у покрету са подигнутим рукама и окружена фантазмагоричним бићима представља последњи уметнички крик немоћи, јер због болести отказују и руке, све теже држи кист, а ноћи су пуне бола и тешких снова. Атмосферу слике употпуњује таман и засићен колорит са наглашеним црним цртежом. Да ли је била могућа даља борба!? Уметник је својим одласком дао одговор на то питање.

У осам година сликарства, колико је нарушено здравље допустило Симићу да ради, стале су прегршти велике љубави за децу, наставу ликовног васпитања, увођења у одаје уметности: Кемала Ширбеговића, Мерсада Бербера и Златка Валентића, а истовремено доспевао је да са многима подели искрене тренутке пријатељства. У том кратком времену излагао је само са “Четворицом”, никада самостално, а имао је шта да покаже, јер је интензивно цртао и сликао као да је предосећао да ће се све убрзо окончати. Остале су скице и мали формати, оно што је једино могао да слика у скученом простору кухиње, међутим, по својим уметничким квалитетима ти мали сликарски бисери сведоче о уметнику који се веома смело упустио у преиначавање виђеног, у еманципацију од непосредне везаности за предмет, а са жељом да оствари савременије транспоновано сликарство. Његов сликарски опус обележила су два стања духа: једно које се кретало у области интимистичких забелешки, и друго које се огледа у богатству регистра Симићевих идеја и поступака. Било је у свему томе повремених лутања и недоумица чије узроке треба, пре свега, тражити у његовој борби између великог теоретског знања и ограничених могућности да то знање примени и преиспита. Скромна наставничка плата била је недовољна за куповину скупог сликарског материјала, па зато најчешће остају нереализоване скице на папиру отргнутом из неког блока. Без обзира на димензије и број дела, оставио нам је Душан Симић довољно снажно ликовно сведочанство које у босанскохерцеговачкој

историји уметности оставља неизбрисив печат како се побеђује провинцијални дух и не признају догматска и идеолошка ограничења.

Због тога је необјашњиво сазнање да је рад овог сликара остао детаљно неистражен. О њему је Борис Кандић објавио два аналитичка текста, али без дубљег упуштања у суштинску валоризацију Симићевог сликарског опуса. Исто тако и Драгојла Тошић је објавила нешто студиознији прилог у каталогу: “30 година ликовног стваралаштва у Бањалуци” и текст за телевизијску емисију посвећен групи “Четворица”. Насупрот овоме стоји изузетно надахнути поетски текст сликара Алојза Ђурића објављен у Крајишким новинама, а поводом отварања комеморативне изложбе Душана Симића, коју су му припремили пријатељи, али ни овај текст није представљао суштински аналитички приступ у валоризацији његовог сликарског дела.

Од те 1962. године, прошло је двадесет и осам година ћутања, све до текста Николе Гузијана објављеног у Гласу са питањем “Ко је Душан Симић?”. Одговор је дефинитивно стигао 2008. године када је на предлог Градоначелника Бањалуке Драгољуба Давидовића, Градска скупштина одобрила средства да се од наследника откупи део сликареве оставштине, и омогућила да Музеј савремене уметности то дело достојно презентује на изложби и у каталогу који писаном речју прати Симићев опус.

Љубав коју је гајио према свом граду коначно му је у пуној мери узвраћена.

Видосава Грандић

Two distinct periods characterise visual arts in Bosnia and Herzegovina after World War II. The first lasted from 1945 to 1953 and was marked by clearly defined postulates of the theory of Socialist Realism in visual arts. This was a time during which two basic principles of Marxist aesthetics had to be observed: the obedience of art to the Communist Party and its ideological correctness. The realistic image of the actual world could be interpreted by means of 'heroic revolutionary romanticism', where the artist was allowed to use only some elements of impressionism in his or her work. Painters returning from war, former camp prisoners and refugees mainly constituted the generation which marked the second half of 1940s; to a lesser or greater degree, they all adopted the Communist Party's ideology and rules.

Bozidar Nikolic, a formally trained painter, returned to Banja Luka after a time spent in exile. He tried to arouse public interest in painting in the impoverished city; however, with no exhibition space or financial support, his success was only limited. His paintings did not fit in the prescribed artistic framework, either in terms of themes or style. Nikolic assumed a leading role in visual arts in Banja Luka in 1950s, when his works occupied many places in towns throughout Bosanska krajina. An impressionist statement transposed within the artist's own interpretative range remained the fundamental quality of his painting to the very end, and as such, it had many followers both in Banja Luka and Bosanska krajina. The opening of the Department of Art Pedagogy at Banja Luka's Teachers' College in 1951 basically brought no change, as Nikolic taught painting and watercolour there. There are many reasons why the region experienced stagnation at the beginning of 1950s, not only in Banja Luka but also in other towns and cities across Bosnia and Herzegovina; primarily, there were no touring exhibitions, there was a lack of proper exhibition space or a broad public support which would help solve these issues. The community of Bosnia and Herzegovina was still very conservative. Whatever happened in visual arts in the major cultural centers of the once common state of Yugoslavia, in Belgrade and Zagreb, simply never reached this region. The 1950 exhibition of Mica Popovic, or the ground-breaking exhibition of Petar Lubarda in 1950, held at the Gallery of the Association of Visual Artists of Serbia in Belgrade, had no repercussions or impact whatsoever on the work of painters in Bosnia and Herzegovina. Likewise, the Zagreb-based group EXAT '51 shifted boundaries towards new visual explorations, while the painting community of Bosnia and Herzegovina still debated about the choice of theme and the acceptable stylistic range in painting.

The first signs of change and of the weakening of dogmatic restraints were felt in 1953, first in Sarajevo, then shortly also in Banja Luka. A new generation emerged, bringing a freshness of spirit, along with its aspiration to open the local community towards other centers. This marked the beginning of the second period in visual arts in Bosnia and Herzegovina, which did not only reflect in art creation but it also resulted in a new approach in criticism and in the provision of better conditions for exhibiting. For instance, in 1955, the building of Banski dvor was adapted to allow the opening of the House of Culture. That marked the commencement of the second period here as well, and for the next fifty years the exhibition rooms of the House of Culture would be the centre of events; like the prism effect, these rooms reflected the major developments: exhibitions, education, gathering young artists, purchasing works, organising the first painting studios, as well as creating new institutions, such as the Autumn Salon and the Branch of the Sarajevo Art Gallery. Yet, not everything went fast or smooth. The provincial setting and its conventional ways continued to prevail, along with a dogmatic relapse seizing and holding the individual mind. Indeed, this makes the emergence of four young artists ever more significant: one day back in 1955, they visited Drago Radovanovic, the former manager of the House of Culture, and simply said: 'We'd like to exhibit!' They were Alojz Curic, Bekir Misirlic, Dusan Simic and Enver Staljo, graduates from the Art Department of the Teachers' College – Simic and Misirlic graduated from the Banja Luka College, while Curic and Staljo finished the College in Sarajevo. They were joined in an ambition to counter the local philistine mentality with their work and teaching, which they put in the short manifesto for their first exhibition: 'We have one more thing in common, which is not typical of us only, but of all true painters, regardless of the period or movement they belonged to, and that is our conviction that creation is a transformation of the real.' That was their first public move, and at their second exhibition in the spring of 1956, it was portrayed in the exhibition catalogue as open antagonism towards the provincial attitude to art. Their asperity had a mixed reception. On the one hand, they won support, primarily of the House of Culture, its manager Drago Radovanovic, and a number of intellectuals, but there were also many who revolted against these 'newfangled ideas'. However, the four young individualist creators, joined in their consistent and straightforward ambition to express their 'intolerance towards the prevalent local attitudes about the role of stakeholders in art', did not concede. Gathered around Dusan Simic, their spiritual leader, who received them in his modest kitchen, they resorted to magazines and reproductions to follow the latest trends in contemporary Yugoslav and European art. The light in Dule's kitchen would stay on until late at night, as he would quote to them Plato, Venturi, Sefor and their theoretical principles of art, while they used the wall of the kitchen to show the paintings of Cezanne, Braque, Picasso, Matisse from a simple projector... This spiritual oasis was a starting point for their individual journeys in painting. The Group of Four ranks as the most consistent and the longest-lasting group of painters in the history of visual arts in Bosnia and Herzegovina, who back in those years demonstrated tremendous courage in forcing their ideas

about the freedom of creation and formed new approaches in reading the language of the painting. Since then, individualist physiognomy of modern art spread and multiplied in the manner of concentric circles. Shortly afterwards, in early 1960s, Tomislav Dugonjic arrived in Banja Luka from the Zagreb Art Academy, at the same time as Viktor Majdandzic, who came from the Belgrade Academy of Art. Dugonjic brought with him the ideas of Op Art of the Zagreb school, while Majdandzic introduced Belgrade's Enformel. The Autumn Salon, held in 1962 at the House of Culture following the initiative of Kemal Sirbegovic, a painter from Banja Luka, initially exhibited local artists. However, after its third happening in 1966, it became the most important biennial art event in Yugoslavia. In truth, its spirit came from Dule's modest kitchen, just as the thoughts verbalised there often grew into articulate texts, empowering art criticism in the process. In early 1970s, Banja Luka started its Art Gallery, experts convened, exhibitions were exchanged, the city became increasingly open to all major Yugoslav and European events in the field – a trend continuing to this day, to the Museum of Contemporary Art, the Academy of Art, and the emergence of a number of young artists.

Unfortunately, Dusan Simic did not live long enough to see all this, but he left us his critical ideas about art, which connect the past with what we have today.

He was born in Banja Luka in 1930, where he finished the local gymnasium, albeit with great difficulty due to illness. He wanted to study painting or art history and passed the entrance exam at Belgrade's Academy of Applied Arts; however, his finances and serious health problems prevented him from realising this great ambition. He turned to the only option he had – in 1951, he enrolled in the newly opened Department of Art Pedagogy at Banja Luka's Teachers' College. With the sound knowledge he got preparing for the Academy, Simic used individual work and continued to explore the connection between his internal emotional states and the perceptible, external world. His health permitting, his pursuit took him to the outskirts, the less prominent neighbourhoods or landscapes just outside the city, whose peculiar vividness made it possible for him to search for answers using his sketches and drawings.

Two years in college brought into Dusan's modest and simple life three 'brothers in brush', first Bekir Misirlic, with whom he attended classes, and later, after he finished the Academy, Alojz Curic and Enver Staljo. This was a difficult time for Simic, who commuted to and from Topola, then Ivanjska, where he worked in the local schools. However, this was also a time when he established strong spiritual and creative kinship ties with the three young artists. During the time they spent together, be it in Dule's room or on picnics, when Lojzo often carried him on his back, they discovered and revealed their beliefs one to another, broadening their horizons, generously giving, receiving and exchanging positive artistic energy and ideas. This artistic interaction led to the idea of a joint exhibition and the famous text published in the catalogue covering their first exhibition in 1955.

Unfortunately, almost six decades after the event, today we do not have this catalogue or the list of the displayed artworks, and there is no way we can specify what Dusan

Simic presented. According to a written statement of Bekir Misirlic, there is the information that Simic exhibited his works painted during 1955.

Nevertheless, it is difficult to distinguish chronologically the various phases in his work, because a part of his opus was either destroyed or vanished without a trace, while the majority of the preserved artworks do not contain either the year they were painted or their title. Consequently, we will try to delineate Dusan Simic's artistic vision within three thematic and stylistic groups of works – landscapes, portraits and still lifes, using them to see how the artist materialised his own credo: 'I always start anew. I strive to master, steadily but surely.'

As for his still lifes, Simic set off to 'master' the basic principles of painting using forms shaped in the manner of Cezanne and his colour modulation. In fact, with such motifs, he put an accent on his exploration of the organization of line and colour used to achieve solidity and clarity. The changeability of the subjective visual sensation is noticeable not only in his choice of these elements, but also in his selection of the painting technique. Namely, the use of watercolour makes the stroke of his brush light and ethereal, suggesting a momentarily materialized impression, which further in the process of breaking down the perceived transforms this impression into playful coloured elements, creating a new, abstract composition on paper. When he uses pastel, or more rarely oil paints, the use of colour and composition of the painting change, so from a 'sensation' he turns to expression and a structurally orderly composition. Drawing was always very important for Simic's work, 'because without a good drawing it is impossible to be a good painter, that is a requirement, the basis, the foundation', he always reiterated. He was aware that drawing, as the first element of creation, always follows and is present in every painting vision, which is why Simic's pencil or ink always sketched the trail of his artistic thought on paper. A more or less intense black and white stroke closely follows his sketches for paintings, portrait studies, sketches and human figures, transforming with success into a final product. All along, it preserves spontaneity as its primary quality. During all stages of Simic's work, drawing had a dominant place as a constructive element of composition.

Simic principally focused on landscape for his theme, which allows us to analyse changes in his style and choice of colour and so outline the artist's search for a personal artistic expression. If we can draw conclusions from his few early works which have been preserved, he started with impressions and their momentary materialisation, mainly using watercolour, and then developed through a gradual transformation of the real from its expression to controlled geometrisation and abstraction. This made it possible for him to move in two directions, practically in parallel. One is represented by paintings with an expressive charge, confronting fields made by applying broad gesticulatory brush strokes, the accentuated black line of the drawing, which puts the force on the details of certain forms and flat geometrised planes. The pulsation of colour in these paintings is modified by means of the artist's selective observation and ranges from monochrome to intense blue,

green, pink and lipstick red. These works clearly show Simic's application and personal interpretation of Matisse's use of colour in painting.

The other, concurrent development in his painting started with urban landscape and his perception of it, which in the case of early works represents highly personal records of street and house details, with plenty of light, or small studies of structures, with black and white areas producing a play of planes. Further in the process of elaboration, the artist positioned the compositional urban architectonics vertically and used mainly coloured pencils to add dark and light stylised geometrical details of urban settings. The colours are dim and their range is very limited, whereas details are highlighted. His promenades along the streets of Banja Luka fixed various visual sensations in his artistic eye and inspired him to ponder about the painting of Kandinsky and Malevich, about abstraction which conjoins the inner with the perceptible outer world. Consequently, as he proceeded to break down the strictly controlled geometrisation, Simic increasingly eliminated the connection with the actual starting points in order to create an unrestrained play of lines and geometrised forms on the surface of the painting. What he eventually achieved in these little studies was a unity of his emotional states and the outer world. With his painting *Drunken Street*, which compresses his emotional charge and a particular visual perception, the painter created a final score, producing new harmonies and confirming his statement: 'I strive to master, steadily but surely.' Freed of all conventionalism, Simic lets his white horse inside the space of his painting and releases him into a red sky, releases him to fly as a symbol of love and a symbol of the artist's dream. Actually, the white horse and Simic's dream originate from the quote of the French painter Marc Chagall: 'What I try to do is cover my canvases with resonant shapes full of passion, which should create another dimension unachievable either with only the bare geometry of cubist lines or blotches of impressionist colour.'

Undoubtedly, Dusan Simic's self-portraits present his creative journey into his own depths. It is possible to trace their psychological power from the first one, painted in oil on canvas, showing the face of a young man painted in accordance with the principles of traditional presentation formula, still bright. Further in the process of self-examination, his self-portraits developed into a confessional dialogue. They primarily transformed through the intensity of psychological power and his maturity as a painter, which reflected in how he approached the visualisation of his own face. The artist conveyed his personal drama in these self-portraits, and this drama was given its final dramatic existential accent in the self-portrait showing the head and torso of the artist holding a palette. The moving figure with raised arms, surrounded with phantasmagorical beings, is the artist's final scream of infirmity – he is so ill his hands are failing him, he needs more and more effort to just hold the brush, and his nights are overwhelmed by pain and bad dreams. Dark, rich colours match the atmosphere of the painting, and the black drawing is accented. Is it possible to fight any longer!? The artist's death was the answer to this question.

Simic's impaired health gave him eight years of work, and during that time he demonstrated so much affection for children, for the teaching of art, for introducing others

into the chamber of art – Kemal Sirbegovic, Mersad Berber and Zlatko Valentic, while at the same time he managed to share genuine sentiments of friendship with many. Within this short time he only exhibited with the Group of Four, never alone, while indeed he had a lot to show, because he drew and painted with such intensity, as if he had felt it would all end soon. What remains are his sketches and small formats, which was what he could do in his cramped kitchen; however, judging from their artistic quality, these small artistic pearls testify to an artist who had the courage to transform the perceived, to liberate his work from a straightforward attachment to the object, with an aspiration to create artworks which transpose their subject matter in a more contemporary way. Two distinct mental states mark his artistic opus: the first produced highly personal records, while the other evidences in favour of an abundance of Simic's ideas and actions. Occasionally, he would go astray or find himself at a loss, the roots of which we should primarily seek in his struggle between his extensive theoretical knowledge and a limited scope of opportunity, which hardly allowed him to use and re-examine that knowledge. The teacher's salary he received was insufficient to buy the expensive painting material, most often resulting in unfinished sketches on paper, removed from a sketching block. Irrespective of the number or size of his works, Dusan Simic produced a sufficiently compelling body of artworks, which have made an indelible trace in the history of art of Bosnia and Herzegovina, evidencing how one can triumph over provincial spirit and disregard dogmatic and ideological restraints.

This makes one wonder over the following realization: the work of this artist has never been researched more closely. Boris Kandic published two analytical texts about him, but without attempting to evaluate Simic's artistic opus more seriously. Likewise, Dragojla Tosic authored a somewhat more meticulous contribution published in the catalogue '30 Years of Visual Arts in Banja Luka', as well as a text used in a television programme dedicated to the Group of Four. Conversely, there is a highly inspired poetic text by painter Alojz Curic, published in *Krajske novine* on the occasion of the Dusan Simic Commemoration Exhibition, held by his friends, although the approach of the text is no more genuinely analytical in appraising his artistic opus.

Twenty-eight years of obscurity had passed since 1962, when Nikola Guzijan published a text in *Glas Srpske* entitled 'Who is Dusan Simic?' An answer definitely arrived in 2008, when on the initiative of Banja Luka's Mayor, Mr. Dragoljub Davidovic, the City Council allocated funds to purchase a part of the artist's legacy from the inheritors, making it possible for the Museum of Contemporary Art to duly present his works in an exhibition and catalogue, which will serve as a written complement to Simic's opus.

The love he felt for his hometown has now finally been fully requited.

Vidosava Grandic

“Послао ме је на часу до његовог сивог ормара у подруму, у радиону, да ми нешто донесем, а ја отворих ормар...и пронађох један други свијет, свијет Рембранта, Сезана, Ван Гога... Свијет моје маште!

Остао сам крај тог ормара читав час и заборавио зашто сам ту. Тек када је сишао по мене, вратио сам се у стварност. Погледао ме оним његовим продорним прним очима, “љутим” погледом, и рекао нека ми неко направи сталак за цртање и да ћу остајати последије школе, док моје колеге буду радили по школском програму, а ја ћу да радим оно што ми он каже! Од тог дана сам почео сликати.”

Овако започиње причу уметник Златко Валентић, пријатељ и ученик Душана Симића, сјећајући се 1957. године када га је као младог наставника ликовног васпитања упознао у бањалучкој основној школи “Иван Горан Ковачић”.

Четири године сам учио код мог будућег “духовног оца”, не само цртање, фигуре, форму, него и поезију, прозу, филозофију, али и ону најважнију, животну школу; принципе и вриједности којих се држим и данас. Оно што је Дуле у мене “усадио” са 15 година је мој начин живота и данас. Све што сам учинио и постао, било је због њега.

Мени је као дјечаку импоновало да учим код њега, али не само то, он је постао и мој пријатељ. Хвалио сам се пред друговима да наш наставник долази мојој кући... Моја мама би направила бухтле и послужила их уз топло млијеко, што је он јако волио, па би ме након часова водио у шетњу и читао Превера, којег је увијек “имао” у џепу.

Био је строг као учитељ, строг и праведан, често би ми говорио док сам сликао: “Пусти руку, не бој се, апстрахуј небитне ствари и гледај унутра, у суштину, унутар човјека. Ту је истина”.

Волио је Ван Гога, па бих и ја одлазио у природу да сликам пејзаже – оне “ван-гоговске”, сједио бих на сунцу док не добијем сунчаницу, а све то да би мој учитељ био задовољан.

Унио је у мене и страхопоштовање према умјетности и умјетничким громадама, како је називао Ван Гога, Гогена и остале.

Долазио сам код њега кући и сједио са “Четворицом” у оној “светој” соби, гдје су се рађале нове идеје, “кухало се”, сукобљавале мисли генијалаца, припремали млади умјетници за академију...

Јели бисмо пуслице које је правила његова мама, Дуле би сликао и причао са нама, а ја бих чекао да оцијене моје радове и упијао сваку ријеч..., чекајући сједећи задатак од мог учитеља.

Није ми дао да пуно користим боје, хтио је да прво научим цртати.

Кад сам након Дулине смрти отишао код Јована Бијелића, и кад је Бијелић видио моје радове, прво што је питао било је: “Ко те овако научио цртежу”?

Ипак, након смрти и Јована Бијелића, десет година нисам уопште сликао, бацио сам и боје и све што ме подсећало на умјетност, јер сам изгубио главне ослоњце у животу... Након тих десет година, ипак “вратило ми се све” и поново сам купио боје, оне исте са којима је Дуле насликао посљедње слике, и чије остатке чувам још и данас.

Занемарен, несхваћен, успио је многим око себе промијенити живот, а себи никако није знао помоћи. Ко је био Душан Симић?

Прије свега по свим својим квалитетима. Душан Симић је био добар човјек, одличан педагог, са изузетним приступом дјечи и људима, и заједнички називник “Четворици”- душа те групе и родоначелник новог приступа у сликарству. Њих четворица су били као да их је једна мајка родила, једна душа, а окупљао их је он, света душа, како га је Бербер назвао.

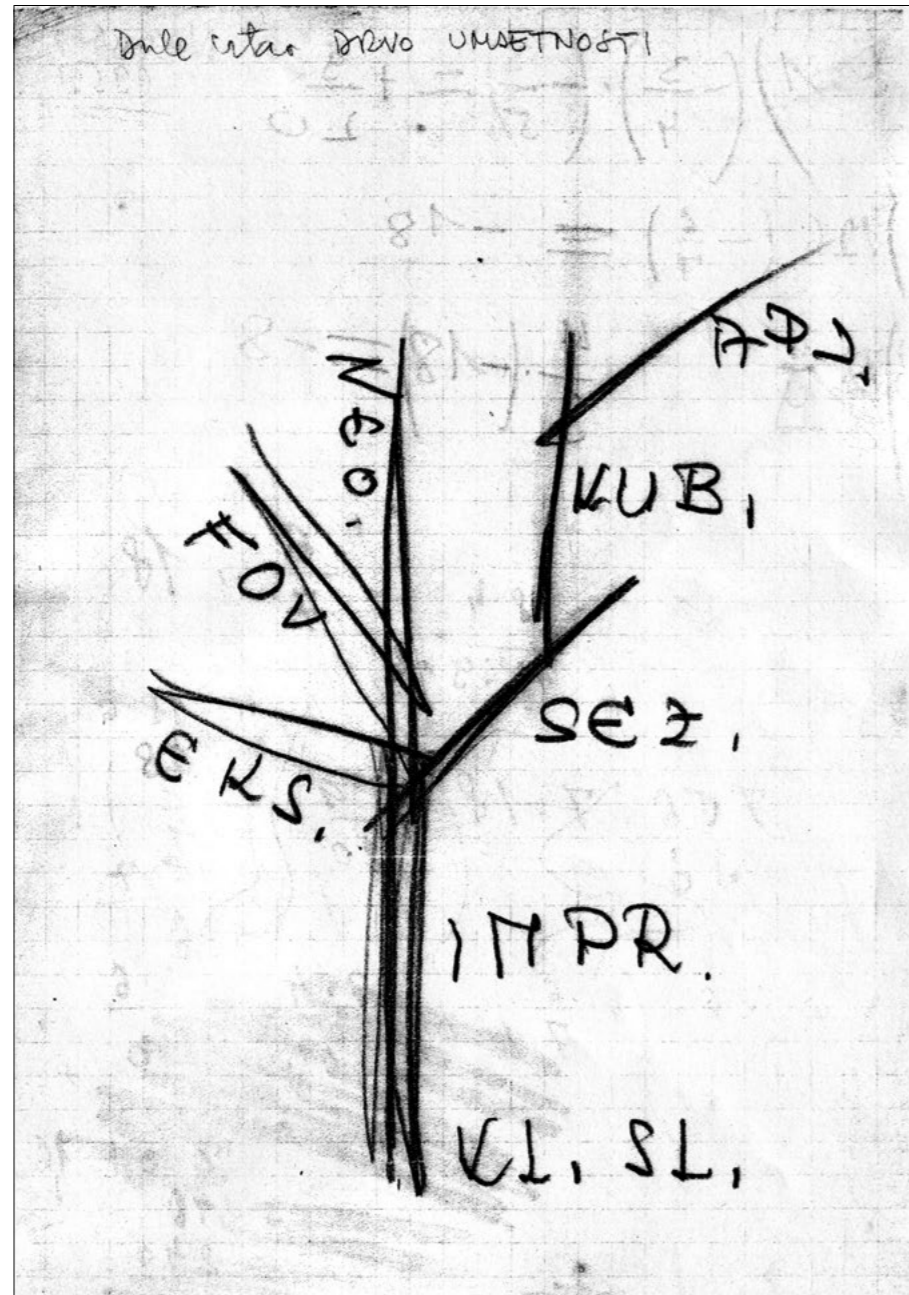
Душан је био почетак и крај свега, човјек истинских вриједности, које је пренио свима које је познавао. Звијезда водиља, синоним за истинске, праве вриједности. Човјек који је са својим пријатељима направио нову климу и нову ликовну атмосферу у Бањалуци.

Био је на трагу изузетних стваралачких могућности, сасвим нових рјешења у умјетности. Препознао је тадашњу југословенску умјетност на најбољи могући начин, а промјенама у тадашњој умјетности се најлакше прилагођавао. Од послеријатног академског реализма, прошао је све фазе и кроз образовање и изражајни потенцијал који је носио у себи, био је на трагу модерног стварања.

Никад се он не би истрошио, сазрио би, и вјерујем направио капитална дјела, а његов живот би имао утицај и на остале сликаре и код њих изазвао промјене, што би била ланчана реакција.

Али, Душан је био и једна напаћена душа са великим теретом на својим леђима. Помогао је и утицао на многе, али својој души, која је највише тражила, није знао помоћи.

Мислим да је то неки усуд, и да су сви велики људи у суштини увијек и несретни, и завршавају трагично. Мислим да би се морала родити још три Достојевска да проникну у душу какву је имао Душан Симић...

Дрво умјетности
Art tree

Његови пејзажи и слике су пуни радости, колорита, енергије, док су аутопортрети мрачнији, тужнији, другачији. Да ли се у његовом стваралаштву и сликама могла наслутити судбина?

Нико по његовом понашању није могао наслутити да ће се то десити. Ја сам годинама вртио тај филм уназад и тај дан 12. новембар 1961, али нисам нашао никакве назнаке, ни слутње. Знали смо да је трпио велике болове ради болести, али их је трпио стоички.

Био је пун снаге и оне духовне енергије, и све је то испољавао на сликама, што су ево и Бањалучани могли видјети на изложби у марту – да у његовим пејзажима нигдје нема црне боје, а аутопортрети, тек сада када се посматрају из ове дистанце, толико година касније, ипак другачије говоре... Можда су и онда говорили исто, али се нико није питао и психолошки уживљавао у његове радове. Били смо млади и нико није улазио у дубљу анализу дјела.

Зиста, има у тим портретима данас кад их гледам, неке тамне сјенке.., одсутности.., данас их видим, али онда, 1961. године били смо слијепи...

Шта рећи, данас, 47 година после смрти Душана Симића?

Моја генерација је јако сретна што је имала такве педагоге и наставнике: Симића, Мисирлића, Турића, непоновљиву плејаду умјетника, данас у овим условима можда и непоновљиву.

Бањалука је сретна јер је познавала таквог човјека као што је био Душан Симић.

Да се све успомене отргну од заборава, да му се бар мало одужим за све што је учинио за мене, ја сам још 1979. године предложио награду "Душана Симића" Друштву ликовних умјетника Бањалуке. Уз подршку Алојза Турића и Томе Дугоњића, додијељена је неколико пута.

Ево и данас сам захваљујући мом Дули веома сретан човјек, прво дочекао сам велику изложбу, па ова монографија... Надам се да ће га људи барем иоле, дјелић, упознати, и осјетити се сретним као што сам био ја познавајући га, и данас, сјећајући се га.

Кажем вам, без неке лажне скромности и претенциозности, да сам ја човјек који Душана Симића носи најдубље у души и сваким својим гестом, причом или сликом говори заправо о Душану Симићу...

Април, 2008. године

Бранка Шестић

One time during class, he sent me over to his grey cupboard in the basement, to the workshop, to fetch him something, and I, I opened the cupboard... and found a different world, the world of Rembrandt, Cézanne, Van Gogh... The world of my imagination!

I lingered at the wardrobe the whole class and forgot why I was there. It was only when he came down to get me that I returned to reality. He looked at me with those piercing dark eyes, gave me a black look, and told me I should have someone make me an easel and I would stay after school, and while my classmates followed the curriculum, I would be doing what he told me! After that day I started to paint.

This is how Zlatko Valentic, Dusan Simic's friend and student, begins his account, remembering 1957, when he met the painter who was working at the time as a young art teacher at the Banja Luka primary school "Ivan Goran Kovačić".

For four years I was taught by my future spiritual father, not only drawing, figures or form, but also poetry, fiction, philosophy, including the most important life lessons – the principles and values I have stuck to to this very day. Whatever Dule implanted in me when I was 15 has been my way of living to this day. Whatever I have done and become is because of him.

Being just a boy, I was proud to have him as my tutor, and more than that, since he became a friend of mine. I bragged to my friends about my teacher coming over to my house... My mom would make jam buns and serve them with hot milk, which he liked very much, so after class he would take me for a walk and read Prévert to me, which he always kept in his pocket.

He was a strict tutor, strict and just, and he often told me as I painted: "Let your hand go, don't be afraid, abstract away from the insignificant things and look inside, into the core, inside man. That's where the truth lies."

He used to like Van Gogh, so I would also get outdoors and paint landscapes – van-goghian ones, I would sit in the sun until I felt sunstruck, only to make my teacher happy.

He engrained in me awe of art and its grand masters, which is what he called Van Gogh, Gauguin, and the rest.

I used to visit him at his home and sit with the "Group of Four" in that "holy" room, where new ideas emerged, plans were laid, ingenious ways of thinking collided, young artists prepared for the academy...

We used to eat meringues his mom made for us. Dule would paint and talk to us, while I waited for them to judge my work and absorbed each and every word, awaiting my teacher's next assignment.

He wouldn't let me use too much colour; instead, he wanted me to learn how to draw first.

When Dule died, I went to Jovan Bijelic, and the first thing he asked me when he saw my work was: "Who taught you to draw like this?"

And yet, after Jovan Bijelic died, I quit painting altogether for a whole ten years; I got rid of my paints and everything that reminded me of art, because I had lost my main life supports... After those ten years, however, everything came back to me, I bought paints again, the same Dule used to paint his last paintings, whose remnants I have kept to this day.

Neglected and misunderstood, he managed to change the lives of many around him, while he never knew how to help himself. Who was Dusan Simic?

First of all, if we look at the positive traits of his character, Dusan Simic was a good man, an excellent educator, whose approach to children and people was extraordinary, and he was also the common denominator of the "Group of Four" – the soul of the group and founder of a new approach to painting. The four of them were as if they had been born by the same mother, they were one soul, and they were gathered around him, this sacred soul, as Berber called him.

Dusan was the alpha and omega of everything, a man of true values, which he passed on to everyone he knew. A lodestar, the epitome of real, genuine values. A man who, together with his friends, created a new climate and a new atmosphere for fine arts in Banja Luka.

Before him lay exceptional creative powers and completely new art solutions. He recognized the Yugoslav art of his time in the best possible way, and he adjusted to the changes in art back then with the greatest ease. He went through all the stages from post-war academic realism, and thanks to his education and the creative potential he bore within him he was at the threshold of modern creation.

He would never have exhausted his capacities, he would have matured, and I believe he would have created master pieces; his life would have influenced other painters and instigated change in them, which would have been a chain reaction.

But Dusan was also a tormented soul shouldering a heavy burden. He helped and influenced many, but he was not able to help his soul, which wanted the most.

I think it is some kind of doom and all great people are always essentially unhappy at the same time and end tragically. I think we would have to see the births of another three Dostoyevskys to come to the bottom of souls such as Dusan Simic's...

His landscapes and paintings are full of joy, vividness of colour and energy, while his self-portraits are rather dull, joyless, different. Was it possible to foresee his fate on the basis of his creations and paintings?

No one ever sensed that would happen, judging from his behaviour. For years, I brought back those memories, including the day of 12 November 1961, but I never saw any signs, any foreboding. We knew he suffered a great deal of pain due to his illness, but he was absolutely impassive in how he took it.

He was very strong and full of that spiritual energy, which all reflected in his paintings – and the citizens of Banja Luka could see this for themselves in the March exhibition – there isn't a spot of black colour anywhere in his landscapes, but his self-portraits tell us something else, if you look at them now, after all this time... Perhaps they were telling the same thing back then, but no one ever wondered or watched his work from a psychological perspective. We were young and no one analysed work with great depth.

Indeed, when I look at these portraits today, there is a dark shadow in them... absence... I do see them today, but back in 1961 we were blind...

What is there to say today, 47 years after Dusan Simic died?

My generation was very lucky to have had such educators and teachers: Simic, Mirsic, Curic, a unique pleiad of artists, perhaps even unrepeatable today, in these circumstances.

Banja Luka is fortunate to have known a man such as Dusan Simic.

To keep his memory alive, to repay him at least a little bit for what he did for me, in 1979 I proposed the first time to the Banja Luka Fine Artists Society to establish the Dusan Simic Award. It has been handed out several times with the support of Alojz Curic and Tomo Dugonjic.

Even today, I am still a very happy man owing to my dear Dule; first I have lived long enough to see the exhibition, and now this monograph... I am hopeful people will get to know at least a little part of him and get to feel just as happy as I felt knowing him, and now remembering him.

Let me tell you, false modesty or pretentiousness aside, I am a man who keeps Dusan Simic at the deepest of his heart and my every action, whatever I say or paint is, in fact, about Dusan Simic...

April, 2008.

Branka Sestic

Портрет, цртеж тушем
Portrait, ink draw

Предграђе, комбинована техника
Suburb, combined technique

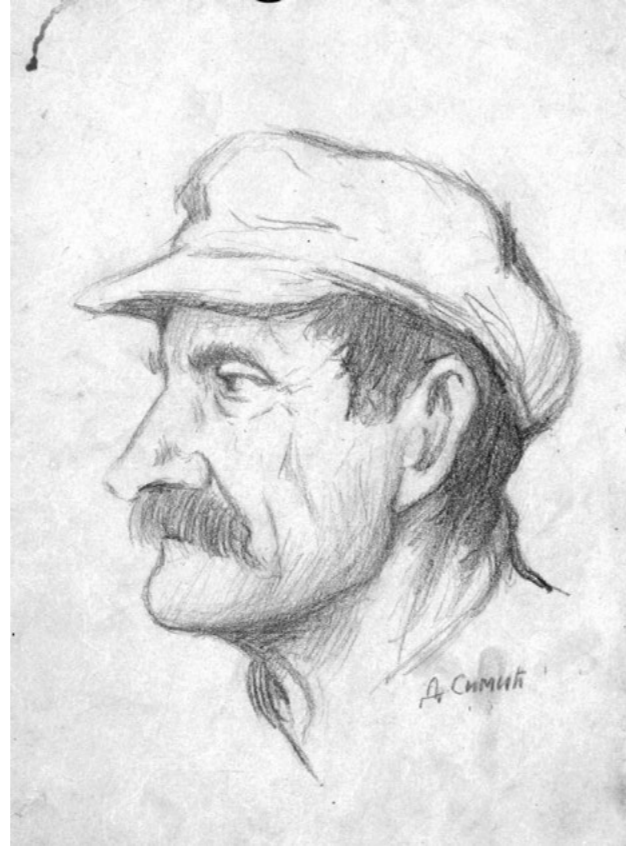

Куће, цртеж оловком
Houses, pencil draw

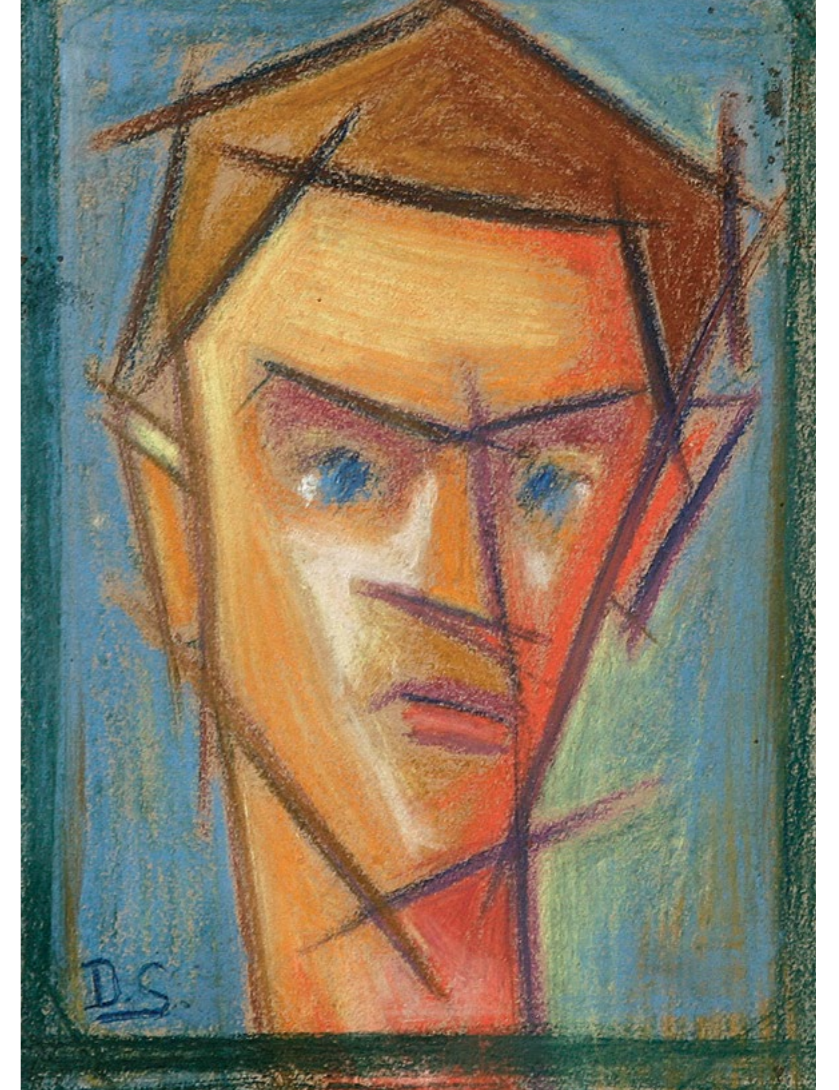
Портрет мајке, цртеж оловком
Portrait of mother, pencil draw

Студија главе, цртеж оловком
Study of head, pencil draw

Студије портрета,
цртеж тушем
Studies of portraits,
ink draw

Аутопортрет, гваш
Autoportrait, gouache

Бањалучка улица, акварел
Banjaluka's street, watercolour

Стара архитектура, акварел
Old architecture, watercolour

Скице у акварелу
Sketches in watercolour

Бањалучки парк, акварел
Banjaluka's park, watercolour

Коњ, комбинована техника
Horse, combined technique

Коњи, комбинована техника
Horses, combined technique

Пејзаж, уље на платну
Landscape, oil on canvas

Мртва природа са цвијећем, уље на платну
Still nature with flowers, oil on canvas

Скица, акварел
Sketch, watercolour

Студија пејзажа, комбинована техника
Study of landscape, combined technique

Студија архитектуре, оловка у боји
Study of architecture, colour pencil

Студија архитектуре, оловка у боји
Study of architecture, colour pencil

Пејзаж, комбинована техника
Landscape, combined technique

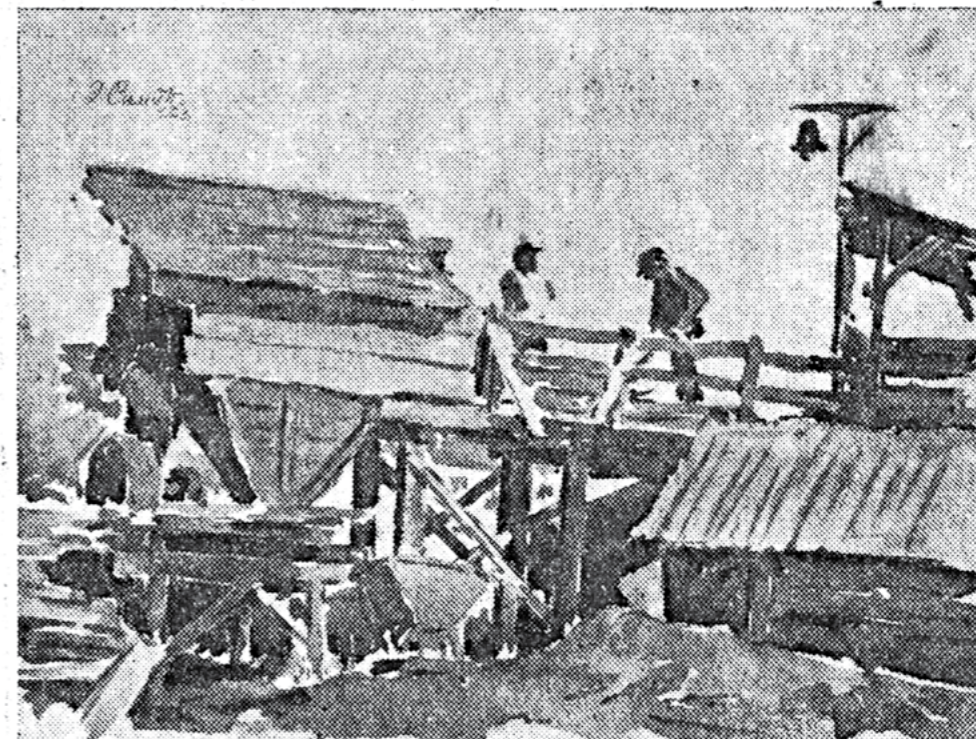
Пејзаж, комбинована техника
Landscape, combined technique

Студија пејзажа, комбинована техника
Study of landscape, combined technique

ĐAK NAŠEG POZNATOG SLIKARA BOŽE NIKOLIĆA, STUDENT
DUŠAN SIMIĆ. PRIMLJEN JE SA OVIM RADOM NA AKADEMI-
JU ZA PRIMIJENJENU UMJETNOST U BEOGRADU

D. Simić

Na gradilištu

Бањалучке новине, 29. септембра 1953. године

Предговор Душана Симића, објављен у каталогу за изложбу карикатура и цртежа Мерсада Бербера и Кемала Ширбеговића, која је у поводу Дана младости била постављена у бањалучком Дому културе, од 23. маја до 1. јуна. 1957. године

Бити сасвим млад, још средњошколац, и усто живјети далеко од наших ликовних центара, то су чињенице које нимало не охрабрују. Тек када из тог аспекта сагледамо резултате ова два умјетника, можемо да их оцијенимо. Проматрани из тог угла они су ипак, и поред других тешкоћа, достигли југословенску разину, а то је чињеница коју су потврдиле многе најеминентније личности нашег сликарства и наше карикатуре.

Бербер Мерсад познат је већ многим љубитељима хумора са страница наших угледних хумористичких листова и часописа, и на путу је да ускоро заузме своје мјесто у југословенској карикатури. Ствара већ свој оригинални стил: педантно израђени ликови, са минуциозно исцртаним, најчешће музејским атрибутима, сугерирају нам тип нашег човјека – малограђанина, који је још у многоме оптерећен баластом прошлости.

Ширбеговић Кемал изабрао је сигуран и правилан пут до доброг сликара. Конструктиван реалистички цртеж, нерватура линије сензибилна, психологија ликова и осјећај за колорит – све то му је сигурна база за доцније стварање властитог оригиналног стила. Настоји да што више оплемени реалистички цртеж сагледаног предмета, како би доцније лакше изразио своју унутрашњу визију.

Ако је таленат само једна велика љубав према умјетности, како каже Горки, онда ова два млада човјека прилазе умјетности са много љубави, а као такви треба да су понос наше градске средине која их мало позна.

The foreword by Dusan Simic, published in the exhibition catalogue for the caricatures and drawings of Mirsad Berber and Kemal Sirbegovic, exhibited in celebration of Youth Day at Banja Luka's House of Culture, 23 May through 1 June 1957

To be quite young, still a high schooler, and also live far away from our major centres of visual arts – such circumstances are little encouraging. We need to take into account this aspect in considering the achievements of these two artists and before we appraise their work. If we are to judge them from that perspective, they have certainly reached the Yugoslav level – while also countering other obstacles – and this fact has been verified by many eminent figures in our painting and caricature circles.

Berber Mersad is already well-known to many lovers of humour thanks to his contributions to our renowned comic papers and magazines, and is on track of occupying a place in Yugoslav caricature. He is already forming his own original style: his neatly created characters, with meticulously drawn, mainly vintage attributes, are suggestive of our typical fellow countryman – a petty bourgeois, still carrying the burden of his past.

Kemal Sirbegovic has chosen to pursue the right, safe path to becoming a good painter. His constructive, realistic drawing, the sensitive network of his lines, the psychology of his characters and his sense of colour – all this creates a solid basis for him to eventually evolve his own genuine style. He strives to refine as much as possible the realistic drawing of the object perceived, in order to express his inner vision with greater ease.

If talent is but a deep love of art, according to Gorky, then these two young men create art with a lot of love, and as such, they should certainly be the pride and joy of our city, which knows so little about them.

Прича о небу

На дневном реду сједнице управног одбора установе за уљепшавање града “АЛА ЈЕ СВИЈЕТ ЛИЈЕП” била је само једна тачка: декорисање неба. Предсједник, један чичица, врло угодна смијешка, потпуно ћелав, али ведрих и насмијаних очију, убјеђивао је остале:

Другови, ми морамо да искористимо све могућности, како би живот наших грађана био што љепши. Ништа не смије да буде неискориштено, гледајте само остале трудбенике наше домовине!”. Онда је надугачко и нашироко причао шта је ко постигао. – А ми Другови? – Закључио је – Ми који се бринемо да сваки дјелић нашег града буде уљепшан, допуштамо да нам оволико небо зврји празно! Зато предлагем управном одбору, да усвоји мој приједлог, да се украси и декорише небо.

Приједлог је једногласно усвојен и одмах су у одбору формиране комисије. Прва је добила задатак да пронађе постојане боје које неће сапрати влажни новембарски облаци ни изблиједити жарко августовско сунце. Друга комисија требала је да набави мердевине које сежу до неба. А трећа је имала најтежи задатак: задужена је да прибави нацрт за декорацију неба.

Чланови те комисије су озбиљно схватили свој задатак. Три дана су конферисали замишљена лица и с прстом на челу. Највише су се препирали око приједлога једног члана, који је захтијевао да се тај задатак повјери дјеци, јер она како је рекао, у посљедње вријеме све боље цртају. На крају су издали конкурс са сљедећим тачкама:

Прво, нацрт треба да изражава радост и ведрину. Друго, на такмичење се позивају сви грађани од пет до педесет година. Треће, конкурс је анониман. Четврто, у жири (комисију) за одабирање улазе три члана: један брадати сликар, сиједи пјесник и један грађанин. Пето, прва награда путовање у земљу чуда, друга награда 1.000 комада лилихипа, пет трећих награда, посјета зоолошком врту.

Немам времена да вам причам, како су дјеца радосно дочекала овај конкурс. Довољно је да кажем, да је конкурсна комисија примила 126 321 (стотину двадесет шест хиљада тристотине двадесет један) цртеж. Прво су их стављали у ладице столова, а кад су оне биле препуне, трпали су их под столове и на под. Од пода до стропа су били цртежи. Само су чланови жирија од врата до свог стола прокопали тунел, па су се кроз цртеже провлачили. Ту се налазило свакојаким нацрта. Шара под шифром “Пепељуга”, била је пуна цвјетића. Један цртеж, шифра “Каубој”, приказивао је коње у трку. Шифра “Маца” предлагала је да се небо украси патуљцима и тачкастим

гљивама, “Штиглић” предлаже да се небо закити птицама и кафазима. Било је још много занимљивих приједлога, али кад бих вам све набројао требало би ми равно десет година. Жири је радио и дању и ноћу. Храну су им доносили, а кад су се преморили, прострли су дјечје цртеже па би мало одспавали. Дуго су дискутовали, климали главама и убјеђивали један другог. Камара одбијених цртежа била је све већа, а она одабраних све мања. На концу је остало десет цртежа. Они су их поредали на под и дуго посматрали, који од њих да добије прву награду? Код једног су се пјесник и сликар загледали, а њихов поглед као да је говорио: разумијемо се колега. На једном комаду папира била је проливена плава боја, а преко тога је било написано:

НЕКА НЕБО ОСТАНЕ ОНАКВО КАКВО ЈЕСТЕ,
ЈЕР ЈЕ ТАКО НАЈЉЕПШЕ!

Још је требало убиједити грађанина. Он се опирао.

“Замислите толики посао, а све бадава” – говорио је “небо ће остати исто”.

Узалуд му је сликар говорио о плавој боји неба, а пјесник о дубини неба. Грађанин је остао непопустљив. Онда се замислио и на изненађење брадатог сликара и сиједог пјесника, рекао:

“Добро нека небо остане какво јесте”.

А знате зашто је рекао?

Сјетио се да код куће има кћеркицу плавих очију. Он је у тим очима, увијек видио комадић ведрога неба, а кад су дјелићи тако лијепи, како је тек лијепо цијело небо!

(Редакција листа је замољена од управног одбора установе “АЛА ЈЕ СВИЈЕТ ЛИЈЕП” да се добитник под шифром “МИРА” из VI А јави Управном одбору, како би му доставили награду.)

Душан Симић
27. јули 1959.
Крајишке новине

A Story of the Sky

The agenda of the meeting of the Managing Board in the institution for town decoration "WHAT A BEAUTIFUL WORLD" had only one item: the decoration of the sky. The President, an old man with a very pleasant smile, completely bold but with clear and smiling eyes, was trying to persuade the present people around:

Comrades, we have to take advantage of all possibilities in order to make the life of our citizens most beautiful. Everything must be used, look only at other workers in our homeland!" And then he continued to talk in great detail about achievements of each of them. – And look at us, Comrades? – He concluded – We, who care about every single part of our town and make it look beautiful, we allow having such a huge sky empty! That is why I propose to the Managing Board to adopt my proposal to decorate and adorn the sky.

The proposal was unanimously adopted and the Board immediately formed the commissions. The first commission was tasked to find steady colours that would not be rinsed away by humid November clouds or faded by the burning sun. The second commission had to find the ladder that could reach the sky. And the third commission had the most difficult task of all: it had duty to find the design for the decoration of the sky.

The members of the last mentioned commission took their task very seriously. They had a conference for three days, thinking with their fingers on their foreheads. They argued most about the proposal given by a member who requested to delegate the task to children because the children, as he put it, were getting better and better at drawing. In the end they announced an advertisement with the following requirements:

First, the design has to express joy and serenity. Second, only citizens of five to fifty years of age are invited to participate in the competition. Third, the competition is anonymous. Fourth, the award jury (commission) consists of three members: a bearded painter, a grey-haired poet and a citizen. Fifth, the first prize is a journey into the wander-land, the second prize is 1,000 pieces of lollipop and five third prizes are a visit to the Zoo.

I have no time to narrate to you with how much joy the children welcomed the competition. I will only tell you that the commission received 126,321 (a hundred twenty-six thousand three hundred and twenty one) drawings. At the beginning they filed them into the drawers, and when these were filled up, they pushed them under the tables and onto the floor. The drawings were piled from the floor up to the ceiling. The jury members only dug a tunnel leading from the door to their table, so they squeezed through the drawings.

All kinds of designs were lying there. A sketch coded "Cinderella" was full of flowers. A sketch coded "Cowboy" showed horses at a run. The code "Catty" suggested decorating the sky with dwarfs and spotted mushrooms and a "Goldfinch" suggested adorning the sky with birds and cages. There were many interesting proposals and it would take me ten years sharp to number all of them. The jury had night and day sessions. The food was brought to them and when they got tired they would spread down the children's drawings and take a nap. They discussed for a long time, nodding their heads and arguing. The pile of rejected drawings became higher and higher and the pile of the selected ones became smaller and smaller. Ten drawings were left in the end. They arranged them on the floor and observed them for a long time thinking which of them would be awarded the first prize? The poet and the painter kept their eyes on one drawing as if saying: we understand each other, our colleague. The blue colour was spilled over a piece of paper, and the following words were written across:

LET THE SKY BE AS IT IS, BECAUSE IT IS
THE MOST BEAUTIFUL AS SUCH!

Now they had to convince the citizen. He was reluctant.

"Imagine, such a big job all in vain" – he kept on saying – "the sky will remain as it is". The painter told him about the blue colour of the sky, and the poet about the depth of the sky, but all in vain. The citizen stayed unyielding. But he thought for a moment and surprised the bearded painter and the grey-haired poet by saying:

"Alright, let the sky stay as it is".

Do you know why he said so?

He remembered that he had his daughter at home, and she had blue eyes. He always used to see a piece of the clear sky in her eyes, and if the pieces were so beautiful, how beautiful the whole sky must look like!

(The Managing Board of the institution "WHAT A BEAUTIFUL WORLD" asked the editorial staff to inform the winner coded "MIRA" from VI A to contact the Managing Board in order to receive the prize.

Dusan Simic
27 July 1959
Krajske novine

Слика̀рство и дру̀говање

“Изложбени салон Дома културе био је претијесан да прими све другове, пријатеље и поштоваоце сликарства Душана Симића, али у исто вријеме широк у настојању да се посјетиоцима изложе акварели, који миришу ведринама и прозраношћу скендер-вакуфских борова и змијањских пашњака. У име другова Душана Симића, изложбу је отворио сликар Алојз Ћурић.

Доносимо неколико фрагмената из уводне ријечи Алојза Ћурића:

Слика̀р и његова порука

Живећи животом сломљена цвијета, доказао је да је прави опори живот тамо гдје напор расте, тамо гдје се под сваку цијену ДЈЕЛО ГРАДИ.

Слика̀р и човјек

ДУЛЕ! То је голема несебичност у љубави и храбро стрпљење несвакидашње воље да се у хладној сјенци сурове збиље скуцка једно мало сунце у себи на коме би се гријала душа и подносило властито трошно тијело!

Отуда колорит његових слика је румено славље зрелог новембра, радост живота коју је интензивно носио и дубоко проживљавао озбиљно утискујући њене одразе у својим сликама.

Слика̀р и пјесник

Знао је постојати у свему што је у себи чувало склад и смисао. Знао је бити пијан од цвијећа, циганлука, пуног звијежђа, башта пуног сувих трава, поваљаних плотова, тишине и малих крадљиваца ораха, ученика, које је бескрајно волио.

Слика̀р и Бањалука

Волио је своју Бањалуку и кад год би смогао снаге у шетњи по њеним улицама откривао је чаролије заборављених кутака. У својим акварелима, темперама и пастелима, лични доживљај налази мјесто преображен првенствено у ликовне вриједности. Градио је властите визије, желећи се приближити савршенству, којем је константно тежио.

Слика̀р и дјеца

Имао је душу занесену за праведно и људско у ЧОВЈЕКУ, налазећи то најлакше и најсигурније у ДЈЕЦИ, коју је доживљавао као “СМИЈЕХ НОВОГА СРЕБРА”.

Слика̀р и његово дјело

Па, ако се неком његово дјело учини по броју слика невелико, нека зна да је трагично дуже морао у руци држати штап за ходање и школски дневник, него ли четку за сликање.

Дио Душана Симића наставља трајати, не само у његовим, него у сликама његових другова, којима је оставио у наслијеђе најљепша људска својства, дарове љубави, којима се умјетност храни и од њих живи.”

Крајишке новине, 12. новембра 1962. године
Поводом отварања комеморативне изложбе
слика̀ра Душана Симића

Painting and meeting friends

“The exhibition hall of the Hall of Culture was too small to receive all close friends and fans of Dusan Simic’s painting, but at the same time it was large enough in its endeavour to show to the visitors all watercolour pieces smelling of serenity and transparency of Skender-Vakuf pines and Zmijanje pastures. The painter Alojz Curic opened the exhibition in the name of Dusan Simic’s friends.

Here are a few fragments from the introductory word by Alojz Curic.

The painter and his message

Living the life of a broken flower, he proved that the real coarse life exists where effort grows, where the WORK IS BUILT at all costs.

The painter and the man

DULE! It is a huge unselfishness in love and courageous patience of an unusual will to create, in the cold shadow of the cruel reality, a little sun in him to heat his soul on and bear his own frail body!

That is the source of the colours of his paintings that reflect ruddy celebration of a ripe November, the joy of life he carried intensively in himself, deeply living through it by imprinting its reflections into his paintings.

The painter and the poet

He knew how to exist in everything that preserved harmony and sense. He used to be drunk with flowers, Gypsy camps, starry skies, gardens full of dry herbs, knocked-down fences, silence and little nut smugglers, the pupils he loved immensely.

The painter and Banjaluka

He loved his Banjaluka and he used to discover the wonders of forgotten corners at the times when he collected strength to walk along its side streets. His personal experience finds the place in his watercolours, temperas and pastels, transformed primarily into the art values. He constructed his own visions in desire to approach the perfect towards which he strove constantly.

The painter and the children

The justice and the human in the MAN captivated his soul. He found them most easily and safely in CHILDREN that he experienced as the "LAUGH OF NEW SILVER".

The painter and his work

Well, if someone finds his work small regarding the number of his paintings, he should know that it was tragic how much longer he had to keep the walking stick and the school grade book, rather than his paintbrush.

A part of Dusan Simic keeps on living, not only in his painting but in his friends' paintings as well. He left his friends a heritage of the most valuable human features, presents of love, which the art nourishes on and lives from."

Krajina Newspaper, 12 November 1962
On the occasion of the opening of the commemorative
exhibition of the painter Dusan Simic

Отргнуто од заборава

Дјело Душана Симића

*"Ја увијек почињем. Настојим да освајам постојано али сигурно".
(Душан Симић)*

Ако би се и даље уобичајено ишло за навиком старинског ситничарења код прикупљања података, за безразложним прецјењивањем и бесмисленим подцјењивањем, помоћу биографских појединости, подгријавала би се неправедна равнодушност према вишеслојевитој вриједности умјетничког дјела уопште, а посебно и сликарства Душана Симића. Јер дјело Душана Симића не одражава само један суверени монолог и праволинијски диктат, него увијек континуирано изазива и носи неотклоњиви дијалог и контакт са временом и свијетом у простору. Па ипак, нека зла судбина није пратила Симића само за живота, него и даље након трагичне смрти, све до данас. Јер, заиста у том животу није било ништа сензационално и ништа скандалозно да буде интересантно, да о томе свако пише, говори, да све заинтересује, да постане популарно.

Све је било тако једноставно, обично. Родио се и умро у Бања Луци. Живио је мало и много стварао. Али то стваралаштво нема признања у официјелној поплави свих могућих и немогућих награда. Чак и касније све општинске, среске и републичке изложбе у провинцијалним и непровинцијалним историографским пресецима одбацују Симићево дјело. Та зла судбина прати и друге, чак и Јована Бијелића, југословенског сликара Босне, чија изложба или чак ретроспектива није никад била овдје. Истина је, међутим, да је Симић први крајишки сликар међу првим босанским који није академски. Да је сликар – нема административне потврде! Једино остаје дјело. Бирократски квалификовано као неакадемско и нешколовано, Симићево изворно дјело остаје присилно забрављено.

Симићевом смрћу ломи се једна од најљепших и најсмјелијих линија модерног сликарства Босне, посебно Крајине. Умире сувише рано да би остварио сан – идеју живота. Па ипак поред свега тога за Симића смрт нема ничег страшног. Само свијест да оставља упола довршено дјело. Ту је сва жеља за непроживљеним животом једне младости. Симић је знао да је боље срушити се у лету према свјетлости него се сакрити за сигурне конвенцијалне заклоне учмалости.

У Бања Луци скоро деценију последије ослобођења започиње новији ликовни развој изложбама *Четворице*, покојног Душана Симића, са Алојзом Ђурићем, Бекиром

Мисирлићем и Енвером Штаљом. Као својеврстан духовни предрадикал младих стваралаца, Душан Симић у мају 1957. отвара прву изложбу Бербера и Ширбеговића, тада још гимназијалаца. И први је Душан Симић упутио Бербера у графичку умјетност, те запазио духовите цртеже и карикатуре, “педантно израђене ликовне са минуциозно исцртаним, најчешће музејским атрибутима”, а код Ширбеговића “конструктиван колористички цртеж, нерватуру линије, сензибилну психологију ликовна и осјећаје за колорит”. Симић далековидно сагледава: “Ако је талент само једна велика љубав према умјетности, како каже Горки, онда ова два млада човјека прилазе умјетности са много љубави, а као такви треба да су понос наше градске средине која их мало позна”. Као ликовни педагог међу првима се борио за слободу ликовног изражавања дјетета. Изложбе у Бања Луци са групом *Четворица* 1955, 1956, 1957, 1958., а послје смрти у новембру 1962, отворили су његови другови комеморативну и једину самосталну изложбу.

Симићево дјело настаје у сукобљавању материје и човјека, гдје се претапа просторно и лично и мијења и сажима личност са глом. У акварелу остају забиљежене Симићеве прозачне опожности безличног лиризма. Љети пред подне, кад је “жарко августовско сунце” најјаче, алеје с кестеновима и бриљантним контрастима зелено златног сјаја, засјепајују. Градски пејсажи, зграде и улице, природан ход пролазника, заустављени шетачи или пољски пејсажи, брда и шуме уз токове ријека са постојаним бојама “које још неће сапрати влажни новембарски облаци” континуирано се измјењују складним покретима радника при раду и једноличним ритмом машина и возила. Захвата динамичне тренутке и обиљежава бојом. Утиске све више сажима у израз.

Не подноси понављања. Увијек као да пред новим дјелом поставља и питања новог саопштавања, вјечити проблем умјетности. Било је ту дубоких додира и великих успона, али и падова кад се у тим дјелима која потичу више из сјећања на велика сликарска дјела него из сјећања, гаси моћ изражавања. Тако увијек изнова ствара један живот, осјећајан свијет облика прозачним свијетлим бојама, изузетним финесама сивога, суздржаном жестином јарке златне боје сунчане свјетлости, профињеним избором окера и треперавим плаветнилом, које је последњи пут видио гледајући небо. “Нека небо остане онакво какво јест, јер је то најљепше”, написао је у “Причи о небу”. Симићево аутобиографско дјело, нарочито у акварелу и пастелу, као најинтимнија биљешка остаје једна спонтана кратка ватра радости, истовремено трагична експресија и драматична апстракција очајничке осамљености човјека.

Радио је много, све у немиру, страшно у грчу. Није било лако самоникло се дићи, самостално корачати у свијет умјетности. Научио је да своју болест трпи без јадиковања. Бојао се сажалења. Ћутећи о себи, радије је друге слушао, помагао, подржавао. Давао је више него је узимао. А сликати значило је и живјети! Своју трајну физичку бол носио је дубоко скривену у себи и носио је докле је могао. И кад измучено тијело више није могао да носи стваралачки дух – прекинуо је обоје, и сликање и живот. И тако је у свом

сликарском опусу за кратко вријеме пребрзо прешао тај дуг пут, од натуралистички мртвих природа и тако преко импресионистичких ентеријера од реалног портрета одраза и експресионистичких израза аутопортрета и пејсажа, од свога фовизма и кубизма, до надреалних додира јаве и снова. У грозничавом тражењу увијек новог израза, али без пожара неумјерености, стрпљиво, суздржано, непосредно и искрено, узбудљивим бојама живота и потресним облицима, саопштава своју поруку осјећања и мисли за универзални хуманизам и свељудско разумијевање, овдје на нашем тлу Босне. У напрегнутом раду жртвовао је себе, у дјелу сагорио свој лични живот.

Борис Кандић
“Глас”, 29. априла 1968. године

Torn from oblivion

Work by Dusan Simic

“I am always beginning. I try to conquer steadily but safely”.
(Dusan Simic)

If we continued to follow the usual habit of old hair-splitting with data collection, the reasonless overestimation and senseless underestimation in using the biographical details, we would heat the unjust indifference towards a multi-layer value of the art work in general, and especially the painting work of Dusan Simic. Not only does the work of Dusan Simic reflect a sovereign monologue and a straight-line dictation but it also provokes, carrying always and continuously the unavoidable dialogue and contact with the times and the world in the space. Yet, an evil destiny followed Simic both during his life and as aftermath of his tragic death as well, up to this moment. Truly, there was nothing sensational and scandalous in his life to raise public interest, make everybody write and speak about it or become intriguing and popular to all.

Everything was so simple, common. He was born in Banjaluka. He was short-lived and created a lot. His work has had no recognition in the official flood of all possible and impossible awards. Even later, all municipal, district and republic exhibitions in the provincial and non-provincial history surveys reject the work of Simic. Such evil destiny fol-

lows others as well, even Jovan Bijelic, the Yugoslav painter of Bosnia, whose show or retrospective exhibition has never been set up here. It is true, though, that Simic was the first painter from Krajina among the first Bosnian painters who had no academic education. To be a painter – without official certificate! It is only the work that survives. Qualified bureaucratically as non-academic and uneducated, the Simic's original work stayed forcedly forgotten.

The death of Simic broke one of the most beautiful and most courageous trends of the modern painting in Bosnia, especially in Krajina. He died too early to be able to make his dream come true – the idea of life. Despite all, the death for Simic is nothing terrible. It is only consciousness that he leaves his work half-done. His work hides all his wishes for an un-lived youth. Simic knew that it was better to fall in flight towards light than to hide behind the secure conventional shelters of languor.

Almost a decade after the liberation a new art trend started in Banjaluka with the exhibition of *The Four*, the late Dusan Simic, with Alojz Curic, Bekir Misirlic and Enver Staljo. As a special spiritual leader of the young artists, Dusan Simic opened in 1957 the first show of Berber and Sirbegovic, who were secondary school students at the time. And Dusan Simic was the first to introduce Berber to graphic art. He noticed his clever sketches and caricatures, "pedantically made figures with meticulously drawn, most often museum attributes". He also noticed Sirbegovic's "constructive colour drawing, line structure, sensitive psychology for figures and sense for colours". Simic foresaw in long term: "If talent is nothing but an enormous love for art, as Gorky put it, then these two young men approach art with lots of love and as such they should be the pride of our city environment that knows them so little". As an art pedagogue he was among the first ones who fought for freedom of art expression of children. He had group shows with *The Four* in Banjaluka in 1955, 1956, 1957, 1958 and after his death, in November 1962, his friends opened the commemorative and the only solo show of his.

Simic's work is born from the clash between material and the man, where the spatial and the personal are transformed changing and bringing together the person and the land. Simic's watercolour records the transparent intoxication with nameless lyricism. In summer, close to noon, when the "burning August sun" is strongest, the chestnut alleys with brilliant contrast of green and gold splendour dazzle the eyes. The city landscapes, buildings and streets, natural walk of passers-by, still walkers or field landscapes, hills and woods along the rivers with steady colours "that the humid November clouds will not wash away yet", continuously exchange with the harmonized movements of workers at work and monotonous sounds of the machines and vehicles.

He does not stand repetition. It seems that, confronted with a new work, he always questions new communication, which is an eternal art issue. There were deep touches and great ascents, falls as well, when the expression power faded away in the works coming more as a memory of great paintings than out of the memory itself. Thus, he creates a new life again, sensitive world of forms, by using transparent light colours, exceptional finesses

of grey, sustained rage of the gold colour of the sunlight, refined choice of the ochre and the twinkling blue that he last saw looking at the sky. "Let the sky be as it is, because it is the most beautiful as such!" he wrote in his "A Story of the Sky". Simic's autobiographic work, especially watercolour and pastel one, as a most intimate record, stays as a spontaneous short game of joy, being at the same time a tragic expression and dramatic abstraction of desperate loneliness of a man.

He worked a lot, with anxiety and in passionate zest. It was not easy to rise on its own, to step into the world independently. He learned to bear his illness, without complaining. He feared compassion. He would rather listen to others and be silent about himself, he preferred to help and support. He used to give more than he took. And painting meant living! He carried his permanent physical pain deeply hidden in himself and he endured it as long as he could. At the moment when a suffered body could not carry a creative spirit any more – he terminated both the painting and his own life. So he passed too quickly that long way in his painting opus, from naturalistic still lifes followed by impressionistic interiors, from real portrait expression and expressionistic self-portraits and landscapes, from his fauvism and cubism to surrealist touches of reality and dreams. Always in feverish search for a new expression, but without fire of immoderate, patiently, sustained, directly and sincerely, by using exciting colours of life and stirring forms, he conveys his message full of feelings and thoughts for universal humanism and global understanding, here in our land of Bosnia. He sacrificed himself in tense labour and burnt his personal life in his work.

Boris Kandic
"Glas", 29 April 1968

Најтрагичнија, а најпродуховљенија личност из групе “Четворица”, био је Душан Симић. Његов развојни пут се разликовао од путева његових другова: у дјечаштву погођен дјечјом парализом, морао је да прекине редовно школовање, али упорношћу “до самозаборава” завршава Гимназију и Вишу педагошку школу (ликовни смјер) 1955. године у Бањалуци.

Заљубљен у сликарство и по природи веома радознао; још као студент настоји да овлада свим сликарским техникама. У потрази за погодним сликарским мотивом обилази Бањалуку и околину, са друговима иде на излете у Скендер-Вакуф (данас Кнежево, нап.прир.) и на Змијање, али често мора да одложи сликарски прибор због болести. У том слабачком, и болешћу оштећеном тијелу, крио се снажан дух: хтио је да заврши Академију примењених уметности у Београду, али због напорних и материјалних потешкоћа, одустао је од Академије и покушаја да студира историју уметности. Филозофски се помирио са судбином и одлучио да учи и ствара везан за Бањалуку.

Почетком септембра 1955. године, после дипломирања на Вишој педагошкој школи (у то вријеме већ ликовни педагог на основној школи), Душан Симић приређује изложбу својих радова, углавном пејзажа у техници акварела. Поводом те прве Симићеве изложбе професор Борис Кандић пише: “... Тематика у пејзажу је Бања Лука и ближа околина... Актуелну проблематику средине у којој живи прати умјесним, духовитим и свјежим карикатурама”. У новембру исте године Душан Симић већ припада групи “Четворица” и отада излаже само на заједничким изложбама. Постао је покретач посебне духовне атмосфере тог четворочланог колектива, а његова скромна соба била је мјесто редовних састанака групе.

Иако је после Душана Симића остало слика (много их је пропало и нестало), његова умјетничка концепција допире до нас само у исјечцима, у акварелима, пастелима и уљима малог формата. Те мале слике, боље речено скице, на којима је језгровито дефинисао своје умјетничко опредјељење, свједоче о лирском сензибилитету умјетника и наводе нас да размишљамо шта би биле да је Симић урадио веће композиције (због недовољних материјалних средстава као подлогу користи папир, често отргнут из нотеса).

Израдивши неколико портрета и аутопортрета у којима понире у суштину бића, Душан Симић се сав предао анализи пејзажа. У ранијим сликама гради сезановски

Бањалучка реалка, фотографија из “Бањалучких новина”, 29. септембра 1953. године
Banjaluka Gymnasium, photograph from “Banjalucke novine” september 29, 1953

чврсте цјелине, изванредних комплементарних сазвучја којима наглашава “штимуниг” и атмосферу. У каснијим пејзажима, којима пастел даје посебну вибрацију и пуноћу звука, разграђује предметност да би што више нагласио лирски доживљај. Песимистичка криза, коју је у себи дубоко преживљавао, одвела је Душана Симића у смрт, у јесен 1961. године и нама једино остаје да жалимо што није стигао да своје изузетне скице, пуне поетског надахнућа, преточи у дјела већег формата.

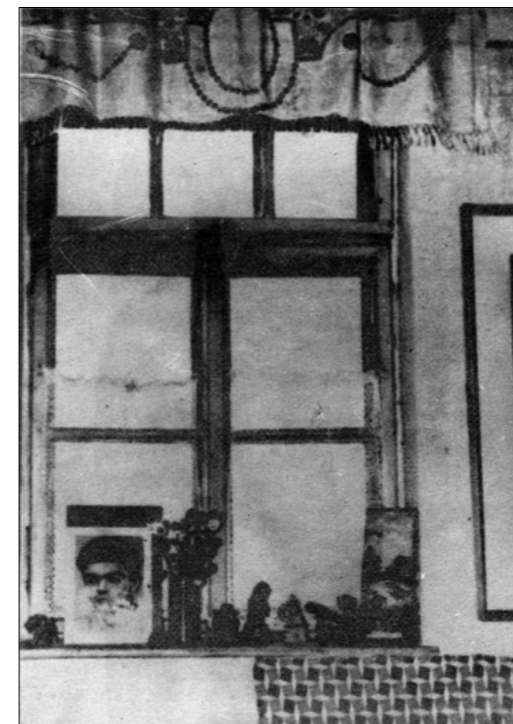
Текст историчара умјетности Драгојле Тошић, објављен у каталогу
“39 година ликовног стваралаштва у Бања Луци, 1945 – 1975”,
у издању Умјетничке галерије Бања Лука, 1975. године

Dusan Simic was the most tragic but at the same time the most spiritual person from the "The Four" group. His development path was different from his comrades' paths: as a boy he suffered from infantile paralysis and he had to terminate regular education. Having persistence compared with "stupor" he completed the Grammar School and the Higher Pedagogic School (painting course) in 1955, in Banjaluka. He was in love with painting and very curious by nature; as a student he tried to master all painting techniques. In search for convenient painting motif he goes around Banjaluka and its surroundings, makes outings with his friends to Skender-Vakuf (now named Knezevo, organizer's note) and to Zmijanje, but very often he has to put aside his painting kit due to his disability. That weak body, damaged by the disease, concealed a strong spirit: he wanted to complete the Academy of Applied Art in Belgrade, but due to hard and financial difficulties, he gave up the Academy and studies of history of art. He accepted his destiny philosophically and decided to learn and work in Banjaluka.

At the beginning of September 1955, after completion of the Higher Pedagogic School (at the time he already was an art pedagogue in the primary school), Dusan Simic organizes an exhibition of his works, mainly watercolour landscapes. Professor Boris Kandic wrote about the first Simic's show: "... Banjaluka and its surroundings are his landscape themes... He accompanies the current themes from his environment by adequate, witty and fresh caricatures". In November 1955 Dusan Simic already became a member of the "The Four" group and since then he exhibited only at the collective shows. He became a promoter of specific spiritual atmosphere of that four-member group and his modest room was the place of their meetings.

Although there exist paintings by Dusan Simic (many of them were ruined and disappeared), his art concept reaches us only in fragments, in small form watercolours, pastels and oils. Those small paintings, drafts to put it in a better way, in which he defined succinctly his art choice, testify on the artist's lyric sensibility and make us think what they would have been like if Simic had made them as big compositions (due to lack of financial resources he used paper as a base, often torn from his note pad).

After having made several portraits and self-portraits in which he goes deep into the being's essence, Dusan Simic devoted all his energy towards landscape analysis. In his early works he builds strong Cezanne-like entities of formidable complementary harmony that point out "mood" and atmosphere. In his later landscapes, in pastel that gives them a

Детаљи из куће Душана Симића: соба и кухиња
Details from the Dusan Simic home: room and kitchen

special vibration and sound fullness, he deconstructs the material in order to better focus on the lyric adventure. A pessimistic crisis that he lived through deep inside, led him to death, in autumn of 1961 and we can only mourn over the fact that he had no time to create the bigger forms of his extraordinary sketches full of poetic inspiration.

The text by the art historian Dragojla Tosic, published in the catalogue "39 years of art work in Banjaluka, 1945-1975", edited by the Art Gallery of Banjaluka, 1975

У младости, са сликарима

Душана Симића сам упознао 1952. године и то је био први сликар кога сам видио. Веома добро се сјећам да се то десило једног касног љетњег поподнева, у Борику. Гањали смо гумену лопту кад је из Кнежопољске улице наишао младић који се подбачао штапом, низак, црномањаст веома лијепе главе и изразитих очију, али тежак инвалид. Стајао је поред нашег игралишта посматрајући “утакмицу”. Блок за сликање био је везао за штап. Послије игре сам му пришао и упитао чему му служи тај блок, а он је, осмијехнувши се, рекао да се враћа са Веселог бријега, и да је тамо сликао Цигане, њихове куће, коње, кола – тамо је много занимљивих мотива за сликара... Душан је пошао према алеји, и ја сам га, несвјесно, чудећи се што видим сликара, и слушам младића, који није говорио нашим уобичајеним језиком, почео пратити. “Цртам”, рекао ми је “јер се без доброг цртежа уопште не може бити и добар сликар. То је услов, подлога, темељ.”

Душко ме је позвао у своју кућу, да тамо наставимо разговор. Становао је преко пута Народног позоришта. Те вечери сам упознао и његову добру и стрпљиву мајку Јованку, која ме је веома љубазно примила, као да сам у њиховој кући био безброј пута. Тек касније сам схватио: Душан Симић је био један од ријетких људи с којима се никада није губило вријеме, јер је све, у дружењу с тим човјеком, било добитак. Сад већ знам да је Симић био изузетно медитативна личност, човјек високе културе и интелигенције, лако се изражавао. И своје мисли је знао ванредно уобличити. Паралелно је сликао, читао, од белетристике до филозофских расправа, цитирао је Хераклита и Платона, а није му била страна ни она, тек тада у Југославији објављивана литература о ликовној умјетности, као што су биле књиге Вентурија или Сефора.

Ту сам, у тој тијесној Душковој кухињици, упознао и његове другове, колеге са одсјека ликовног и техничког васпитања на Вишој педагошкој школи, такође младе сликаре и страснике палете, Бекира Мисирлића, Алојза Ђурића и Енвера Штаљу. Сви смо ми, отприлике, били сличног социјалног поријекла, дјеца радника или ситних занатлија. У својим кућама, изузев тешког живота, нисмо могли нешто научити, и ми смо се ту, у “Дулиној соби”, на неки начин, поштујући се и дубоко разумијевајући међусобно и самоваспитавали. У исцрпљујуће дугим дискусијама разговарали смо о прочитаним књигама и виђеним сликарима, а неко је – сад не знам откуд – донио пројектор, па смо на неравном кухињском зиду увеличавали репродукције Пикаса, Шагала, Матиса, Дифија, Брака, Сезана – све до чега смо могли доћи у то духовно вео-

ма динамично и слободарско, али материјално сиромашно вријеме. Тако увећане, у тами Дулине кухиње, те слике су нам служиле за студирање ликовног у ликовном, за наша, још невјешта и бескрајна одгонетања тајне модерне ликовне умјетности, која се тада рађала, заједно с осталим модерним умјетностима у цијелој Југославији. Нисмо смјели каснити, знали смо да нам то вријеме које долази не би опростило, а могућности да се шире и на прави начин образујемо, нису биле управо никакве. Предратна сколастика, тада још увијек на снази и духовна ентропија средине у којој смо живјели, били су оков за наше пробуђене снаге – и ја тек данас схватам колико је онај пројектор у Дулиној соби имао нечег готово симболичног. Говорио је он о нашој немогућности да се макнемо и видимо те слике у оригиналу, да било чему свједочимо на извору самих ствари, али и о нашој жељи да баш сасвим не будемо избачени из колосијека виталних збивања. Само је ту, у Дулиној собици, до касно у ноћ, сјала једна на зид усмјерена колорисана зрака, ту се било будно, ту се на посебан начин живјело – ту је негдје, у мртвој тишини, тада још малог и неразвијеног града, зборовао свијет. Били смо већ тада сасвим свјесни да се можемо укључити у духовну савременост само уз самопријегоран рад, одрицање, непосустајање, и да нам ваља сваки корак напријед петоструко скупље плаћати. Ти млади сликари, тада већ наставници ликовног одгоја на осмогодишњим школама у Бања Луци – само је Душан Симић, мада тежак болесник радио далеко изван града и сваки дан је путовао возом, и никад не каснећи на посао! – били су, у то вријеме, невјероватно плодни. Стално и неуморно су сликали. Поред тога, готово у истој мјери, као и својим сликарским радом, били су обузети увођењем новог ликовног израза у дјечијем стваралаштву у процесу наставе, па су врло агилно, и с великим успјехом, приређивали изложбе дјечијег цртежа, не само у Бањој Луци, за шта су добијали и посебна признања.

Сјећам, се, ту су, у Дулину собу доносили своја нова дјела, о којима бисмо, помно их проучивши, разговарали, или бисмо, веома често, у предвечерњим сатима, отишли до Лојзе, у кућу његових родитеља, и ту бисмо, пред његовим новим сликама, причали шта је на њима добро, а шта би, евентуално, било срећније рјешење. Не једном бисмо нашу шетњу завршили код Штаље у Доцу, у његовој малој и капијом заклоњеној кући, такође дому његових родитеља, – и свагдје бисмо долазили до истог жалосног закључка: ниједан од тих младих сликара није имао никакве услове за рад – а опет су сви, и то неуморно, сликали! Неријетко бисмо отишли и Бекиру, далеко код Горњег Шехера (данас Српске Топлице, нап. прир), гдје бисмо се прво одмарали под његовим воћкама свуд присутим по бријегу, а затим улазили у тијесну просторију у којој је сликао, и ту се задржавали пред сваким његовим новим дјелом. Код Бекира смо дочекивали и нове године. Били смо велики пријатељи, били смо, тих година, нераздвајни. Тада је дошла и прва изложба Четворице младих сликара у Дому културе, у јесен 1955. године. Изложба је била права новост у граду, и изазвала је пажњу јавности. Биле су то слике и цртежи који су одисали нечим неконвенционалним, узбуђујућим. Мислим да је овдје од пресудног значаја важно казати да су ова четворица тада мла-

Породичне фотографије: мајка Јованка са синовима
Александром и Душаном
Family photographs: mother Jovanka with her sons
Aleksandar and Dusan Simic

Александар и Душан Симић
Aleksandar and Dusan Simic

дих људи у Бања Луку донијели модерни ликовни израз, и да је том њиховом изложбом наступила нова и тада непозната ера у крајишком сликарству. Оно што је ту била права умјетничка иновација, јесте њихово укупно настојање да се изразе на начин који би био адекватан општим струјањима у модерној ликовној умјетности. Њихове слике су дотицале чак и неке елементе чисто апстрактног сликарства – а на бројним сликама је био видљив напор трагања за ликовним суштинама, за знаком и симболом, за продором у непознато. И још нешто: било је то сликарство коме је више стало до истине ликовнога, него до баналног “допадања” и до повлађивања ма чијем укусу, јер је слика имала своју вишеструку проблематику која је била тотално изван сфере сладуњавости и свеколиког кичераја под фирмом лијепог “слагања боја” и уштогљеног академизма који више није кореспондирао са епохом. Било је на тој изложби, с обзиром на затечено стање у ликовној Бањој Луци, исувише много младичке дрскости и добро промишљених захвата у модерно, и неуобичајено, а да све то прође и без извјесног чуђења, гунђања, неповлађивања.

Из тих дјела су, на посредан начин проговориле и све оне силне дебате што смо их водили у Дулиној соби, и ја сам данас склон да кажем како, након ове изложбе, свима другима који су долазили могло бити лакше, и да су врата савременијег ликовног израза том изложбом била отворена. Није то било нимало лако, у оним условима и још увијек прилично уској средини с исто таквим схватањима. Међутим, ваља признати, да је било и оних људи који су у том новом што су га доносили млади сликари видјели и перспективно, нешто од будућности, што се, у то више нема никакве сумње, и обистинило.

Мада су представници групе Четворица били блиски, сви су, као умјетници, од самог почетка, били изразити индивидуалисти, као да је разликовање било императив, а није – била је само ријеч о даровитим, самородним младим сликарима, који су се, у једном моменту, нашли у истој позицији: ваљало се, наиме, борити. и побиједити, ту, далеко од ликовних центара, не само у свијету, него и у земљи, из исте социјалне ситуације, не признајући је, и из исте духовне климе, не признајући је, против општег укуса, или њему упркос бити, и опстати, као сликар, и само то, и ништа више. А то, признаћемо, нису биле безначајне ствари! Напротив. Ја само у томе видим заједнички напор ових онда младих људи којима сам безрезервно припадао, мада ме је касније, почела више привлачити књижевност. Но, захваљујући пријатељевању са Душаном Симићем, Алојзом Ђурићем, Бекиром Мисирлићем и Енвером Штаљом, остао сам доживотни љубитељ сликарства, с нешто мало разумијевања, а и обавијештености, кад је ова умјетност у питању...

У наредним годинама, а и деценијама, ова четворица бањалучких сликара су постигла веома много. Један од њих, Душан Симић, није могао до краја пратити своје другове. За његову смрт сам дознао кад сам већ био студент на Филозофском факултету у Сарајеву. Ту вијест сам примио као ударац послјије кога се тешко враћамо у пређашње стање, и ја никад нисам, и нећу моћи прежалити Душана Симића. У мени се, тих тужних дана, родила и пјесма коју сам посветио његовој неумрлој сени – пјесма “Успаванка” – али ми, ипак, ни послјије те пјесме, није било лакше. Губитак је био велик, и ненадокнадив. Сликарски опус Душана Симића неће бити заборављен, мада до дана данашњег, чини ми се, није проучен, мада је, за епоху о којо говорим, био врло индикативан.

Али, једно знам, сада, када бих могао видјети огромни напредак својих пријатеља из младости, ова три занимљива и обимна ликовна дјела којима је обогачена наша умјетност, дјела Бекира Мисирлића, Алојза Ђурића и Енвера Штаље – нико се више, и искреније, не би радовао од Душана Симића.

Ненад Радановић
текст из каталога “Четворица”, 1966-1961,
који је 1980. године објавио Дом културе, Бања Лука

In my youth, with painters

I met Dusan Simic in 1952 and it was the first painter I saw. I remember very well that it happened one late summer afternoon, in Borik. We ran after the rubber ball when a young man leaning on a walking stick came along the Knezopoljska Street. He was short, with swarthy beautiful head and protruding eyes, but he was seriously disabled. He stood by our playground watching the "match". I approached him after the game and asked him what he used his sketching pad for and he replied, smiling, that he was on his way back from Veseli Brijeg and that he was drawing Gypsies there, their houses, horses, wagons – there were many interesting details for a painter over there... Dusan forwarded towards the alley and I started following him, unconsciously, wandering to see a painter and listen to a young man who did not speak the usual language. "I draw", he said to me "because you cannot be a good painter without good drawing skills. That's a condition, a base and a foundation.

Dusko invited me to his home to continue our conversation. He lived just across, opposite the National Theatre. That evening I also met his good and patient mother Jovanka who received me very warmly, as if I had been many times in their house. I realized it only after a time: Dusan Simic was one of those rare people with whom you never lose time, since everything was a gain after being in his company. Now I know that Simic was a very contemplating person, a man of high culture and intelligence, he expressed himself so easily. He knew how to shape his thoughts so exceptionally. He read and painted simultaneously. He read everything from fiction to philosophical discussions, he cited Heraclite and Plato, and he was familiar with the art literature only recently published at the time in Yugoslavia, such as the books by Venturi and Seuphor.

It was in Dusko's small kitchen that I met his friends, colleagues from the painting and technical education course at the Higher Pedagogic School, young painters and palette lovers, Bekir Misirlic, Alojz Curic and Enver Staljo. We were all of similar social origin, children of workers or small artisans. We could not learn but a hard life at our homes, and there in "Dule's room", we sort of educated ourselves, by respecting and understanding one another deeply. We used to have long exhausting discussions on the books we had read and painters we had seen, and somebody would bring a projector – I do not know now where it came from – and so, on a rough kitchen wall we would enlarge the reproductions of Picasso, Chagall, Matisse, Dufy, Braque, Cezanne, – everything in fact that we could get hold of in those times of dynamic and liberal spirituality on one side and mate-

rial poverty on the other side. In the darkness of Dule's kitchen, we used those enlarged pictures to study the painting in painting, for the sake of our still unskilful and endless revealing of secrets of modern painting that was starting its life together with other modern arts in Yugoslavia. We were not supposed to be behind, we knew that the coming times would not forgive us, and yet the possibilities to educate ourselves in a wider and more appropriate manner were next to nothing. The prevailing pre-war scholasticism and the spiritual entropy of our living environment were the chains for our awakened powers – and only now can I understand the symbolism of the projector in Dule's room. It told of our impossibility to move and see those paintings in original version, to be witnesses to anything at its source, it also told of our wish not to be excluded from the vital events. It was only in Dule's small room that one coloured beam directed against the wall shined late at night, and everybody was awake and lived in a special way – and somewhere, at that place, in the dead silence of a small and underdeveloped town, the world assembled together. We were already quite aware that we could join the spiritual contemporary trends only through hard work, self-deprivation, persistence and that each of our steps forward had to be paid fivefold. Those young painters, art teachers in primary schools in Banjaluka, – Dusan Simic, although seriously disabled, was the only one who worked far from the town and he travelled by train every day and was never late for work... – were incredibly industrious at the time. They painted all the time without rest. Besides their devotion to their painting work, they were to the same extent occupied by introduction of a new art expression in the children's creativity in the class, so they were very agile and successfully organized exhibitions of children drawings, not only in Banjaluka, and they were awarded special prizes for their work.

I remember that we brought our new works to Dule's room, and we would study them in detail and discuss about them, or, we would very often go to Lojze's in the early evening, to his parents' house, and there we would talk about his new paintings, about good solutions and sometimes about better solutions. Very often, we would end our walk at Staljo's small house in Dolac, home of his parents, hidden behind the gate – and every time we would come to a sad conclusion: no one of those young painters had any work conditions – and still they all painted without rest! We would frequently go to Bekir's place far from Gornji Seher (today Srpske Toplice, the organizer's note), where we used to take a rest under the shadow of his fruit trees dispersed over the hill, and afterwards we would go into the squeezing room where he painted and stood still in front of each of his new pieces. We used to celebrate New Year at Bekir's place. We were close friends, and we did not separate in those years. Then The Four had their first exhibition in the Hall of Culture, in autumn of 1955. The show was the top novelty in the town and it raised public attention. The paintings and drawings were unconventional, exciting. I think that it is crucially to point out here that these four young men brought the modern art expression to Banjaluka and their exhibition was the beginning of a new, unknown era in the painting of Krajina.

The real art innovation there was their effort to express themselves in line with general trends in the modern painting. Their paintings even touched some elements of pure abstract painting – and numerous paintings revealed their effort to search for the painting essence, with a sign and a symbol, for break through the unknown. There was something else: it was the painting that cared about the truth in painting, and not about banal “liking” and yielding to somebody’s taste, because the painting had its multi-level problem scale that was utterly outside the sphere of sweetness and trash covered behind beautiful “colour matching” and stiffened academism not corresponding with its times. Given the situation with the art in Banjaluka, the exhibition had too much of arrogance of the young ones and a lot of well-thought penetration into the modern, and it was unusual, so it could not avoid some amazement, grumbling and disaccord.

Those works reflected indirectly all our long discussions we used to have in Dule’s room, and today I am willing to say that this exhibition made everybody who used to come there feel more at ease and that it opened the door to modern painting expression. It was not an easy job to do, under those conditions and amid the narrow-minded environment with narrow attitudes. However, we should confess that there existed people who saw something perspective in the new things brought by young painters, who recognized a part of future in it, which undoubtedly proved very true.

Although the members of the “The Four” group were very close as artists from the very beginning, they were individuals, as if distinction was a must, which it was not indeed. It was only about talented, original young painters who found themselves in the same position at one moment: they had to fight and win their battle far from the painting centres, not only worldwide but in the country as well. They came from the same social milieu and from the same spiritual climate, but they did not accept them, and they had to go against general tastes and exist and endure despite everything as painters, only as painter and nothing more. And we have to admit that it was not insignificant thing to do! On the contrary! It is only there that I find the common effort of those young men I belonged to unreservedly, although later on the literature attracted me more. Nevertheless, owing to friendship with Dusan Simic, Alojz Curic, Bekir Misirlic and Enver Staljo, I remained an eternal fan of the painting, with little understanding and awareness of this art...

In years and decades to come, these four painters from Banjaluka achieved a lot. One of them, Dusan Simic, could not accompany his friends all the way through. I got to know of his death when I was a student at the Faculty of Philosophy in Sarajevo. The news struck me so much that I hardly recovered into the previous mood, and I have never, and I will never get over the loss of Dusan Simic. In those sad days a poem came to my mind devoted to his living soul – the poem “Lullaby” -but I did not feel much better even after writing it. The loss was huge and irreparable. The painting opus of Dusan Simic will not be forgotten, but it seems to me that it has not been studied enough so far although it was very indicative for the times I speak about.

Finally, I know this and now, if I could see the huge progress of my youth friends, these three interesting and large works that enriched our art, the works of Bekir Misirlic, Alojz and Enver Staljo, it would be Dusan Simic who would most sincerely be the happiest one around their success.

Nenad Radanovic
The text from the catalogue “The Four”, 1996-1961
Published in 1980 by the Hall of Culture, Banjaluka

Одломци разговора вођених у јесен 1980. године

Хорозовић: Какву је улогу одиграла група “Четворица” на ваше интелектуално и ликовно формирање, вас понаособ, колико сте у том дружењу и заједничком трагању улагали, а колико добијали, односно, може ли се рећи да сте изградили једну заједничку естетску платформу и какав је био ваш однос према њој?

Мисирлић: Дуле и ја смо се уписали 1951. године на прву годину Више педагошке школе – на групу цртања и ручног рада. Сјећам се тог дана у јесен. Сједили смо у клубу, један иза другог и ја сам видио код Дуле корице једног старог блока. Те корице су имале нешто у себи што ми је говорило да се ради о сликару. Николић нам је поставио једну мртву природу од геометријских тијела. Тако смо ми, цртајући на том пријемном испиту, ступили у контакт. Он је сликао чврсто, оштро, а ја мекше. О том смо разговарали. Цијело вријеме школовања, тако смо и наставили. Долазили смо једно вријеме поподне и сликали портрете један другог, изван програма. Имали смо свој програм. Наравно, имали смо цртежа и прије. Ја сам још у средњој школи (СТШ) сликао и пратио догађаје у ликовној умјетности наше земље, читајући у дневној штампи и часопису “Уметност”, који је излазио у то вријеме. Куповао сам као ђак и неке мале књижице о умјетницима ренесансе. То праћење сам наставио још интензивније као студент ВПШ. Врло значајна за мене је била књига коју сам тад набавио “Од Ђота до Шагала”, Лионела Вентурија. Долазили смо Дуле и ја рано ујутро и с прозора ВПШ сликали. Сликао сам Борик прије сунца, један освијетљени простор. Сликали смо с терасе Педагошке град, кровове, пејзаж. Чак и зими, сјећам се, мрзнула нам се вода на акварелу. Показивали смо их и Николићу. Он је имао према томе неки посебан однос. Није нас ометао, али било му је свеједно, бар се тако чинило...

Штаљо: Тих година сликао сам усамљен, без икаквих контаката. Сјећам се да је Алојз, с јесени 1954. године, морао да оде у војску. Тад сам сазнао да он нешто слика, али се нисмо виђали. Нисам имао увид у његов рад у то вријеме. То вријеме је било веома незгодно. Сликаш, а нема никога да то погледа и да свој суд. Касније сам сазнао да је и Бекир у војсци. Те године, радећи у школи, сазнао сам за једног сликара који је радио у школи ван града (мислим да је то било у Ивањској) који мисли и дјелује слично мени. Мој комшија и друг из дјетињства, Миленко Вулетић Коко, једног дана, касне јесени 1954. године, упознао ме са Душаном. Тако смо се нашли, почели друговати и узајамно се посјећивати. Дуле и ја. Имали смо већ доста тога да пока-

жемо једно другом, па нешто мислим данас да је то било друговање преко дјела, а не неко неартикулисано виђање. Критично сагледавање и љут, али поштен однос према туђем раду почео је тад и наставио се током дугих будућих година. Како се, у јесен, из војске, јавио Дули Бекир, а мени Лојзо, узајамно смо сазнали и за њих. Тако је, сликајући у породичним спаваћим собама и повремено пишући писма у војску, прошла једна љута зима. Како је вријеме одмицало, Душко и ја смо кроз разговоре дошли на идеју да ће нам бити лакше живјети, радити и дјеловати као сликарима, ако нас буде више младих људи заједно. Никад о нашим разговорима нисмо полазили од неког манифеста, од нечега што би требало послужити као аксиом окупљања. Било нам је јасно да смо толико различити, и преко одгоја и хтијења да на таквој једној платформи не треба градити наше заједништво. Вјерујем да смо се окупили због околности, што смо живјели у једној ликовној тотално провинцијалној средини, која је својом неартикулисаном спознајом о вриједностима сликаног материјала стајала као бастион против свих нових вјетрова, који су почели да полако, али неумитно односе талогте те устајале ликовне жабокречине. Размишљали смо о могућности отварања једне наше заједничке изложбе и дошли до пристанка све четворице, јер су Лојзо и Бекир били још у војсци.

Мисирлић: Негдје пред крај војске, долази ми писмо од Дуле, а Лојзи од Енвера. У писму нам говоре да се припремимо за заједничку изложбу. Пристао сам с тим да изложим и радове из Педагошке, не сјећајући се, у том тренутку, радова које сам оставио код куће. Кад сам дошао из војске, нашао сам се с Лојзом и договорили смо се да се навече нађемо код Дуле. Отад је почело наше скоро свакодневно виђање, сас-танци и разговори. Два мјесеца послје је била је изложба.” ....

дио текста из каталога “Четворица”, 1966-1961, који је 1980. године објавио Дом културе, Бања Лука

Segments of Conversations Held in the Autumn of 1980

Horozovic: What role has the group “Cetvorica” played in relation to your intellectual and artistic forming, you personally, and how much have you invested in the socializing and mutual searching, and what did you get out of it, in other words, is it okay to say that you have built a mutual aesthetic platform and what was your relationship towards it?

Misirlic: Dule and I in 1951 enrolled into the first year into the Pedagogical College – into the group for drawing and handiworks. I remember that autumn day. We were sitting at a desk, one behind the other and I saw next to Dule there was a binding of an old book. That binding had something in it that indicated to me that he is a painter. Nikolic had put up a still nature made of geometric bodies. That is how we, by drawing in that entrance examination, initiated contact with each other. He painted solidly, sharply and I softly. That is what we talked about. All throughout schooling, that is how we continued. There was a period of time when we would come in the afternoon and paint portraits of each other, outside of the program. We had our own program. Certainly, we also had drawings before. Even in high school (STS) I painted and followed the events in the fine arts of our country, and read in the daily newspapers and the magazine “Art”, which was being published at the time. As a pupil I used to buy small books about artists of the renaissance. I continued that following more intensely as a student of the Pedagogical College. Very significant for me was the book which I then acquired called “From Djota to Sagala”, by Lionel Venturij. Dule and I used to come early in the morning and paint from the window of the Pedagogic College. I used to paint Borik before the sun, an illuminated space. We used to paint a picture of the city, roofs and landscape from the terrace of the Pedagogical building. Even in winter, I remember, the water in the watercolor used to freeze. We also showed them to Nikolic. He had a special relationship towards it, he did not hinder us, but he didn’t care, or it least it seemed...

Staljo: In those years I used to paint lonely, without any contacts. I remember that Alojz, at the start of autumn of 1954, had to go into the army. That is when I found out that he is painting something, but we didn’t see each other. I didn’t have insight into his work at the time. That time was very difficult. I was painting and there was nobody to look at the paintings and assess it. Later I found out that Bekir was also in the army. That year, while working in the school, I found out about a painter which worked in a school outside the city (I think that he worked in Ivanjska) which thinks and acts similar to myself. My neighbour and childhood friend, Milenko Vuletic Koko, one day, in the late autumn

of 1954, introduced me to Dusan. That is how we found each other, became friends, and mutually visited each other. Dule and myself. We already had so much to show to each other, so today I am kind of thinking that it was a friendship through acts, and not some non-articulated seeing. Critical review and an angry but fair relationship towards someone else’s work started then and continued during long future years. As, in the autumn, from the army, Bekir contacted Dule, and Lozo contacted myself, we mutually found out about them. That is how, by painting in the family bedrooms and by occasionally writing letters into the army, a vicious winter had passed by. As time passed by, Dusko and I, through conversations, realized that we would easier live, work and act as painters, if there is more of us young people together. Never about our conversations did we start from a manifest, from something which should serve as an axiom of gathering. It was clear to us that we are so different, because of the way we were brought up, that we should not build our friendship on such a platform. I believe that we gathered because of circumstances, because we lived in an artistic provincial area, which with its non-articulated perception about the values of the painted material stood as a bastion against all new winds, which started to slowly, but inexorably carry away the sediments and the stagnant artistic waters. We thought about the possibility of opening our mutual exhibition and all four of us agreed, because Lojzo and Bekir were still in the army.

Misirlic: Somewhere near the end of the army, I received a letter from Dule, and Lojzo received a letter from Enver. In the letter they tell us to prepare ourselves for a mutual exhibition. I agreed but also wanted to exhibit the works from the Pedagogical College, not remembering at that moment, the works which I left at home. When I came from the Army, I met with Lojzo and we agreed to meet in the evening at Dule’s place. That is when our daily meetings and conversations started. Two months later there was an exhibition.”...

part of the text from the catalogue “Cetvorica”, 1966-1961, which was published in 1980 by the House of Culture, Banja Luka

Четворица

Четворица кроче у простор што памте
Душа нема пута сред тамних ведута
Човјеков озарен поглед с њим лута
У предјелу који гасне попут лампе.

Слој зоре на трепавицама, то је сан.
Сјен вербалне нијансе. Млин пређом свира
Паучином древном која звекир дира,
Зубе Кирке – од њих сваки бива нишан.

Вријеме је кист, портрет годишњег доба,
Жар јесење палете, стаза умира
Што води почетку чији крај је Соба.

Соба у пејзажу: четири путника
(Гозба прољећа вино природе збира)
Сједе око стола који сав је слика.

Ирфан Хорозовић
27. октобра 1980. године

The Four

The Four step into the space they remember
The soul has no path amid dark vedutas
The man's glimpse beaming with joy roams
Around the landscape that fades like a lamp.

A layer of dawn on eyelashes, it's a dream,
A shadow of verbal nuance. The mill plays with yarn,
Ancient spider web that touches the knocker,
Kirke's teeth – any tombstone is made of these.

The time is a paintbrush, a season's portrait,
Ardour of the autumn palette, the death path
Leading to the beginnings of which the Room is an end.

The Room in the landscape: the four travellers,
(The spring feast collects the nature's wine)
They sit around the table that itself a painting is.

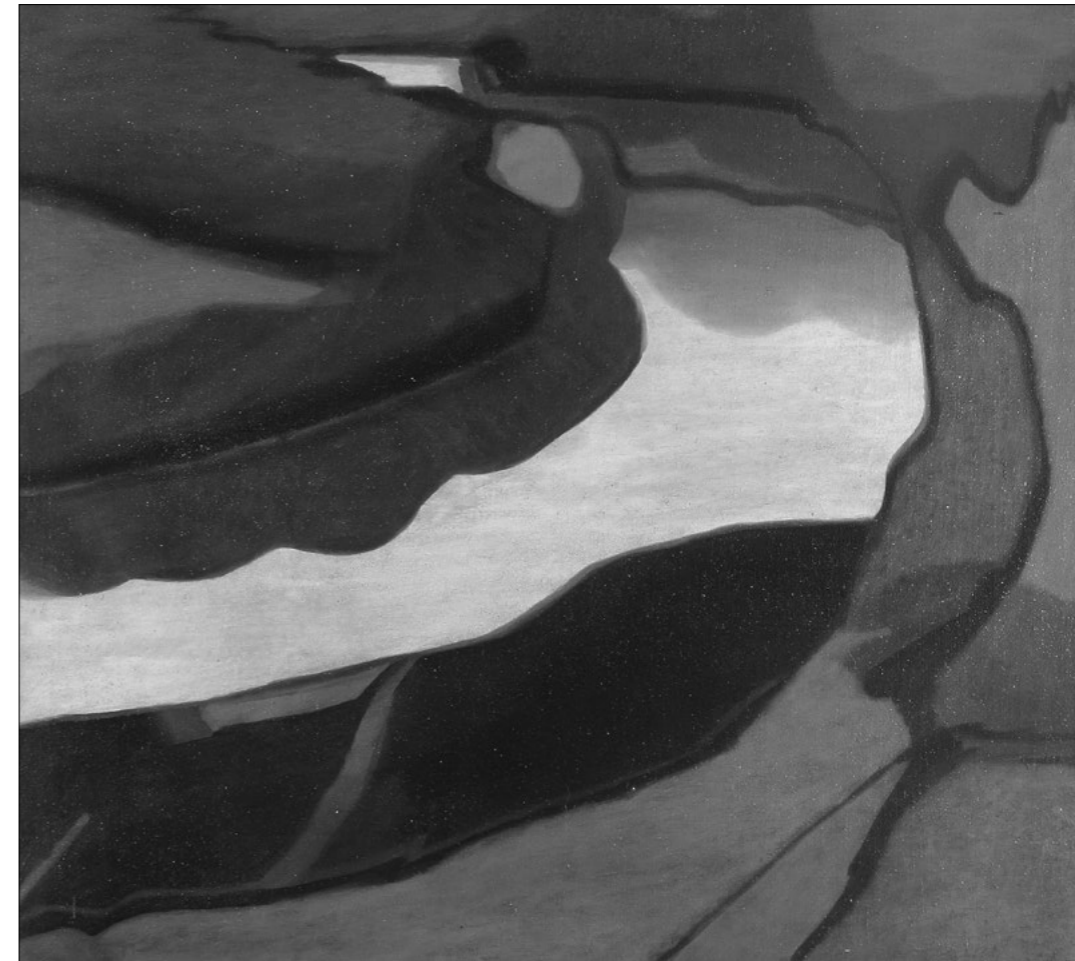
Irfan Horozovic
27 October 1980

Некако брзо по доласку у Бања Луку, 1953. године, у мени се ојачала потреба за цртањем и сликањем, па сам се нашао у ликовној секцији која је постојала у Гимназији. Поводом педесетогодишњице Гимназије та секција је имала изложбу и том приликом, 1955. године, упознао сам Бекира, а убрзо и Лојзу, Душка и Енвера. У том периоду велике ликовне неимаштине, то је за мене била највећа могућа срећа, тај сусрет са читавом групом духовне браће, једнако гладних и жедних нових спознаја, открића, излета, тражења. Имао сам среће да се једноставно преко ноћи нађем у својој духовној фамилији.

Како се код мене у том периоду већ прецизирала жеља да идем на Ликовну академију у Београду, све своје напоре сам сконцентрисао у том смислу – Бекир ми је два пута недјељно слао неког од малих ђака, које сам покушао да портретирам у малом кабинету географије у старој Гимназији. Једанпут недјељно сам, пошто бих прикупио оно што сам направио (те портрете угљем, затим мале цртеже пером и аквареле и понекад неко мало уље на картону) одлазио код Душка на састанак са свима – састанак, критику оног што сам направио, разговоре, размјену књига до којих би неко од нас дошао – како је све било драгоцјено, како је било чедно, како смо се храбрили и дружили и волили – било је једно вријеме када нас је насељавала једна душа... Било је једно вријеме када је наша заљубљена душа била хомогена, чудна, понеког је сметала, а нама се чинило да у сумраку тражимо нешто велико и важно (истину – себе) и да један другом свијетлимо – плашимо се да уопштим за све, али за себе знам да сам био тако слаб, плашио сам се да будем сам, једва сам издржавао да дочекам дан састанка у собици код Дулета, па сам се више пута, не издржавши, прошверцовао и навратио бар на кратко виђење и у непланирани дан. Оно што могу рећи то је да сам се у том, за мене најосјетљивијем, периоду духовно коначно формирао у, рекао бих, светој атмосфери Дулетове собице, определијелио за највеће захтјеве, стиснуо зубе и отишао. Зато је тај период од 1955. до 1957. за мене остао светиња у срцу и нисам нити могу бити свјестан временске дистанце – ње нема, то је и даље моја садашњица.

Кемал Ширбеговић
текст из каталога “Четворица”, 1966-1961,
који је 1980. године објавио Дом културе, Бања Лука

Кемал Ширбеговић, Ријека, 1967. уље на платну
Kemal Širbegović, River, 1967. oil on canvas

Shortly upon arrival to Banjaluka in 1953, my need for drawing and painting became stronger and so I found myself in the art group at the Grammar School. In 1955, the Grammar School had an exhibition for its 50th anniversary and there I met Bekir, and shortly after that Lojze, Dusko and Enver. It was a period of great art poverty, and I was so lucky to meet the whole group of my spiritual brothers, equally hungry and thirsty for new knowledge, discoveries, outings and research. Yes, I was lucky enough to find myself simply overnight amid my spiritual family.

Since my wish to go to the Academy of Arts in Belgrade was precisely shaped at the time, I focused all my efforts to that end – Bekir used to send me one of his young pupils twice a week and I tried to make a portrait in a small geography study room in the old building of the Grammar School. Once a week I would go to Dusko's place, after I had collected everything I made (oil portraits, small sketches in pen and watercolours and sometimes a small oil on cartoon), to meet everybody – to hear critiques of what I made, to talk to them, to exchange books that someone of us would find – all of it was so precious, so chaste, we encouraged one another, we socialized and loved one another – those were the times when one soul lived in all of us... Those were the times when our soul was in love and homogeneous, strange, tiring to some of us, but it seemed to us that we looked for something in the twilight, something big and important (truth about ourselves) and that we were the light to one another – I fear to generalize for everyone, but I know for myself: I was so weak, I was scared to be alone and I was so eager awaiting the day of the meeting at Dule's place. Many times, I could not wait and I would smuggle and drop in, just for a few moments, on an unscheduled day. What I can say for sure is that I formed myself spiritually at that most sensitive period for me, in, what I would call, sacred atmosphere of Dule's room and I became determined to pursue the greatest challenges. So I gritted my teeth and left. That is why that period from 1955 to 1957 stayed sanctity in my heart and I was not able and still am not aware of the time distance – it is not the past, it continues to be my present.

Kemal Sirbegovic
The text from the catalogue "The Four", 1966-1961
Published in 1980 by the Hall of Culture, Banjaluka

Све је било прво у тим давним замагљеним шездесетим годинама Бањалуке у мом животу. Први Кле, први Шагал, први Сињак, Сера, прве "rocket book", мале енциклопедије модерне умјетности, први валери, прва кијаростура, Пол Валери, Елиот: "април је округан мјесец, који из мртве земље јорговане рађа..." Скендерове оцвале примуле... Колико год године пролазиле, колико год човјек ходио племенитим музејима свијета, као "по туђим вођњацима", попут оне Андрићеве вишеградске стазе, јављала ми се у мислима она наша, Душанова собица, наш кафе Волпини. Пријатељи Ђурић Алојз, Енвер Штаљо, Кемал Ширбеговић, Бекир Мисирлић, Душан Симић. Наша прва крајишка академија. Још додај име Фуада Балића и друге занесењаке из КАБ-а, ето тих година.

Још увијек видим ону мјесечину једне давне вечери изнад Бочца, и нашу групу: Штаљо, Ђурић, Мисирлић, Ширбеговић и Бербер, како иде на бициклима према неким процвјеталим кестеновима рођене Крајине, ношени детаљима и светом душом умјетности. Душом Душана Симића.

Пријатељима из групе "Четворица", уз овај лијепи јубилеј, желим још пуно лијепих тренутака крај штафелаја.

Ваш Мерсад Бербер
У Сарајеву, 2. новембра 1980. године
текст из каталога "Четворица", 1966-1961,
који је 1980. године објавио Дом културе, Бања Лука

Мерсад Бербер, Балада о сарајевском носачу, 1975, дрворез у боји
 Mersad Berber, The Sarajevo carrier ballad, 1975, woodcut in colour

In those old foggy sixties in Banjaluka, everything was for the first time in my life. The first Klee, the first Chagall, the first Signac, Seurat, the first “pocket books”, small encyclopaedia of modern art, the first valeurs, the first chiaroscuro, Paul Valery, Eliot: “April is the cruellest month, breeding lilacs out of the dead land...”, Skender’s withered primroses... As long as the years pass by, as much as the man walks around the noble museums of the world as around “other’s orchards”, like Andric’s Visegrad path, I had a thought of that small Dule’s room, our Café Volpini. My friends Alojz, Enver Staljo, Kemal Sirbegovic, Bekir Misirlic, Dusan Simic. Our first Krajina academy. We should add the name of Fuad Balic and other dreamers from the KAB (The Club of Banjaluka Students), there you have those years.

I can still see the moonlight of an evening long ago over Bocac, and our group: Staljo, Curic, Misirlic, Sirbegovic and Berber, cycling towards some blooming chestnuts of our Krajina homeland, carried by the details and sacred soul of the art, the Soul of Dusan Simic.

At this fine anniversary, I wish to all friends from the “The Four” group a lot of beautiful moments beside the easel.

Yours Mersad Berber

In Sarajevo, 02 November 1980

The text from the catalogue “The Four”, 1966-1961
 Published in 1980 by the Hall of Culture, Banjaluka

SLIKAR BEZ SPOMENIKA

Slikar **Dušan Simić** umro je 1961. godine. Evo već dvadeset i dvije godine na njegovom grobu stoji drvena tabla sa petokrakom zvijezdom, imenom i godinama rođenja i smrti. Značaj **Dušana Simića** za slikarstvo u Banjoj Luci toliko se ističe u svim mogućim prilikama da piscu ovih redova u ovom trenutku ne pada na pamet da tim ocjenama dodaje i svoje mišljenje. Jedino se može reći još nekoliko riječi o spomenicima, njihovoj svrsi i namjeni.

Spomenik nije potreban umrlome, nego živima. Oni govore o njihovom pamćenju i odanosti onim idejama, djelima i učenjima koja je pokojnik zastupao. Ako se nađe prava mjera, spomenik može predstavljati istovremeno umjetničko djelo i znak prepoznavanja i poruke. Groblja su, pored ostalog, poučna. Ona svjedoče o krhkosti ljudskoj, o krhkosti „samog kamena spomeničkog“ kako je pisao Ruder Bošković. Ali uređeno groblje, sa održanim spomenicima i grobovima, govori ljudima da živjeti nije potpuno besmisleno, da se misao života održava sve dok ima ljudi koji imaju pamćenje i sve dok postoji ljudska sposobnost divljenja i zahvalnosti.

Predlažem, dakle, sugerišem, ako je to bolje, Podružnici slikara u Banjoj Luci da pokrenu inicijativu da se nagrobu slikara **Dušana Simića** „ispravi“ spomenik. Taj čin donijeće još veći ugled slikarskoj Banjoj Luci.

R. RISOJEVIĆ

Текст Ранка Рисојевића,
објављен у „Гласу“,
12. октобра 1983. године

LIKOVNI ŽIVOT

Ko je Dušan Simić?

Raspravljajući na sastanku Društva likovnih umjetnika Banjaluke o problemima svoga udruženja članovi su raspravljali i o imenu svoje godišnje nagrade. Naime, svake godine Društvo dodjeljuje nagradu „Dušan Simić“. Nagradu dodjeljuje jugoslovenski žiri autoru čije djelo se proglašuje najboljim. Međutim, na sastanku je postavljeno pitanje — ko je bio **Dušan Simić**. Naime, činjenica je da od tragične smrti ovog likovnog umjetnika njegovo djelo, praktično, nigdje nije prezentovano. Smjestivši ga „u legendu“ u kojoj je evo već

tridesetak godina... djelo, praktično, nigdje prezentovano. Smjestivši ga „u legendu“ u kojoj je evo već tridesetak godina učinjena je velika nepravda ovom idejnom tvorcu i članu grupe četvorica (ostali Bekir Misirić, Enver Stajlo i Alojz Čurić), grupe koja je „prelomila“ kulturni i likovni život Banjaluke. Zašto je **Dušan Simić** još uvijek „u legendi“? Hoće li **Dušan Simić** dobiti svoju posthumnu izložbu opremljenu iscrpnim katalogom? Dali će nakon toga dobiti i monografiju ili će i dalje ostati u usmenom stvaralaštvu kao čovjek čije slike nisu ovdje videne godinama.

Na ova pitanja mogu i trebaju da odgovore i u Umjetničkoj galeriji i u Društvu likovnih umjetnika Banjaluka. Ime jednog čovjeka je uzeto kao ime nagrade, i kraj. Pitanje **Dušana Simića** povlači jedno, čini se bitno pitanje. Naime, da li je vrijeme (a jeste) za osnivanje zavičajne zbirke. Je li vrijeme da konačno djela umjetnika banjalučkih smjestimo baštinu tamo gdje već mnoga pripadaju. Ili će kao i do sada pitati članovi jugoslovenskog žirija — ko je to bio **Dušan Simić**.

Nikola Guzijan

Enver Štalo (1931-1991)

Рођен у Бањалуци. Вишу педагошку школу-ликовни смјер завршио у Сарајеву. Поред сликарства бавио се и керамиком, ликовном педагогијом и графичким обликовањем. Био је члан УЛУБиХ-а од 1966. године. Својим радом је оставио значајне трагове у ликовном животу Бањалуке. Преминуо у Бањалуци.

Enver Štalo (1931-1991)

He was born in Banjaluka and completed the Higher Pedagogic School – painting course, in Sarajevo. Besides painting, he worked with ceramics, art pedagogy and graphic forms. He was a member of ULUBiH (Association of Visual Artists of BiH) since 1966. His work left important traces in the art life of Banjaluka. He died in Banjaluka.

Бекир Мисирлић (1931-2002)

Рођен у Бања Луци, гдје је завршио Вишу педагошку академију ликовног смјера 1953. године. Поља изражавања били су му сликарство, скулптура, керамика и мозаик. Радио као директор Умјетничке галерије (1970 – 1973), а од 1973. године у Дому културе у својству аниматора културе.

Излагао је на 40 самосталних изложби у земљи и иностранству, као и на бројним колективним изложбама.

Добитник је великог броја награда, између осталих и награда Collegium artisticuma за сликарство, награде на бањалучким Јесењим салонима, награда Града Чачка, Београда, Карловца....

Град Бања Лука је 2004. године Бекиру Мисирлићу постхумно додијелио Златну плакету.

Bekir Misirlic (1931-2002)

He was born in Banjaluka where he completed the Higher Pedagogic Academy – painting course, in 1953. He expressed himself working in painting, sculpture, ceramics and mosaic. He was a director of the Art Gallery (1970-1973) and from 1973 he worked in the Hall of Culture as the culture promoter.

He showed his works at 40 solo exhibitions at home and abroad, and at many collective ones.

He was awarded numerous prizes, including the Collegium Artisticum prize for painting, the award at the Banjaluka Autumn Art Show, the prizes of towns of Cacak, Belgrade, Karlovac....

In 2004, the Town of Banjaluka awarded Bekir Misirlic a posthumous Golden Medallion.

Alojz Tuрић (1933-2007)

Рођен у Мркоњић Граду. Вишу педагошку школу, ликовни смјер завршио је у Сарајеву. Поред сликарства бавио се есејистиком и ликовном педагогијом у којој је остварио значајне резултате. Самостално излагао од 1955.године. Добитник више награда, као што су “Заслужни ликовни педагог”, “Гран при за ликовну фантастику”, на свјетској изложби у Чехословачкој и многе друге.

Alojz Curic (1933-2007)

He was born in Mrkonjic Grad. He completed the Higher Pedagogic School – painting course, in Sarajevo. Besides painting he was engaged in essay-writing and painting pedagogy, where he made great accomplishments. He had a solo show in 1955. He was awarded several prizes, such as “Meritorious Art Pedagogue”, “Grand Prix for Art Fantasy” at the world exhibition in Czechoslovakia and many others.

Покровитељ / Sponsor

Град Бања Лука
City Banja Luka

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

75:929 Симић Д. (083.824)

ДУШАН Симић / [редакција Видосава Грандић, Љиљана Лабовић-Маринковић, Лана Павловић, Бранка Шестић, Јованка Стевановић ; превод Славица Јевтовић-Анђелић, Светлана Митић]. - Бања Лука : Музеј савремене умјетности Републике Српске, 2008 (Бања Лука : CGM Design). - 92 стр. : илустр. ; 24 цм. - (Издање / Музеј савремене умјетности Републике Српске ; 34)

Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Тираж 1.000.

ISBN 978-99938-45-32-4

COBISS.BH-ID 750360

Издавач Музеј савремене умјетности Републике Српске • Трг српских јунака 2 • Бања Лука • www.msurs.org • mail: galrs@inecco.net • тел. ++387 51 215 364 • факс. ++387 51 215 366 • **За издавача** Љиљана Лабовић Маринковић, директор • **Издање** 34 • **Година издања** 2008. • **Редакција** Видосава Грандић, Љиљана Лабовић Маринковић, Лана Павловић, Бранка Шестић, Јованка Стевановић • **Документација** Лана Павловић • **Превод** Славица Јевтовић Анђелић, Светлана Митић • **Рестаурација, конзервација** Атеље Котур • **Фотографија** CGM design, архива Музеј савремене умјетности Републике Српске, “Глас Српске”, породице Симић и Златка Валентића • **Дизајн и штампа** CGM design • Бања Лука • www.cgmdesign.com • **Тираж** 1000

Editor Museum of contemporary art of Republic of Srpska • Trg srpskih junaka 2 • Banja Luka • www.msurs.org • mail: galrs@inecco.net • phone ++387 51 215 364 • fax ++387 51 215 366 • **For editor** Ljiljana Labovic Marinkovic, manager • **Edition** 34 • **Year of publish** 2008. • **Editorship** Vidosava Grandic, Ljiljana Labovic Marinkovic, Lana Pavlovic, Branka Sestic, Jovanka Stevanovic • **Archives** Lana Pavlovic • **Translation** Slavica Jevtovic Andjelic, Svetlana Mitic • **Restaurations, conservations** Studio Kotur • **Photos** CGM design, Museum of contemporary art of Republic of Srpska, “Glas Srpske”, family Simic and Zlatko Valentic archives • **Design and print** CGM design • Banja Luka • www.cgmdesign.com • **Copies** 1000

Репродуковане слике су власништво Града Бањалуке, Музеја савремене умјетности Републике Српске, Културног центра Бански двор и породице Симић • Reproduced paintings are property of City Banjaluka, Museum of contemporary art of Republika Srpska, Cultural centre “Banski dvor” and Simic family

Пејаж, уље на лесониту
Landscape, oil on lesanit

Ko je Dušan Simić?

Raspravljajući na sastanku Društva likovnih umjetnika Banjaluke o problemima svoga udruženja članovi su raspravljali i o imenu svoje godišnje nagrade. Naime, svake godine Društvo dodjeljuje nagradu „Dušan Simić“. Nagradu dodjeljuje jugoslovenski žiri autoru čije djelo se proglasi najboljim.

Međutim, na sastanku je postavljeno pitanje — ko je bio Dušan Simić. Naime, činjenica je da od tragične smrti ovog likovnog umjetnika njegov djelo, praktično, nigdje nije prezentovano. Smjestivši ga „u legendu“ u kojoj je evo već

ISBN 978-99938-45-32-4

9 789993 184532 4

„u legendu“ u kojoj je evo već tridesetak godina učinjena je velika nepravda ovom idejnom tvorcu i članu grupe četvorica (ostali Bekir Misirić, Enver Štalić i Alojz Čurić), grupe koja je „prelomila“ kulturni i likovni život Banjaluke. Zašto je Dušan Simić još uvijek „u legendi“? Hoće li Dušan Simić dobiti svoju posthumnu izložbu opremljenu iscrpnim katalogom? Dali će nakon toga dobiti i monografiju ili će i dalje ostati u usmenom stvaralaštvu kao čovjek čije slike nisu ovdje videne godinama.

Na ova pitanja mogu i trebaju da odgovore i u Umjetničkoj galeriji i u Društvu likovnih umjetnika Banjaluka. Ime jednog čovjeka je uzeto kao ime nagrade, i kraj. Pitanje Dušana Simića povlači jedno, čini se bitno pitanje. Naime, da li je vrijeme (a jeste) za osnivanje zavičajne zbirke. Je li vrijeme da konačno djela umjetnika banjalučkih smjestimo baštinu tamo gdje već mnoga pripadaju. Ili će kao i do sada pitati članovi jugoslovenskog žirija — ko je to bio Dušan Simić.

Nikola Guzijan